PÁRTTAGNAK JELENTKEZŐK ELMÉLETI ÉS POLITIKAI ALAPISMERETEI

KOSSUTH

Párttagnak jelentkezők elméleti és politikai alapismeretei

Párttagnak jelentkezők elméleti és politikai alapismeretei

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ · 1987

Írta
BIRÓ JÓZSEF

Lektorálta
DOMONKOS LÁSZLÓ

ISBN 963 09 3217 2
(4466)

Tartalom

ELŐSZÓ 7

A MUNKÁSOSZTÁLY PÁRTJÁNAK TÖRTÉNELMI SZEREPE 9

A PÁRT HELYE ÉS SZEREPE A SZOCIALISTA TÁRSADALOMBAN 12

Az MSZMP a munkásosztály forradalmi élcsapata 12
Az MSZMP a dolgozó nép pártja 15

A MARXIZMUS—LENINIZMUS ELMÉLETÉNEK JELENTŐSÉGE 17

A párt tömegkapcsolatai 20
A párt szervezett erő 24
A kommunista párt internacionalista jellege 27

A PÁRT VEZETŐ SZEREPE 30

A PÁRT FELÉPÍTÉSÉNEK ÉS MŰKÖDÉSÉNEK ELVEI, A DEMOKRATIKUS CENTRALIZMUS 33

A demokratikus centralizmus érvényesülése 34
A pártdemokrácia 35
A kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség 37
A kollektív vezetés 37
Az egyszemélyi felelősség 40

A PÁRTEGYSÉG — EGYSÉG ÉS VITA A PÁRTBAN 42

A párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egysége 42

A PÁRTMUNKA MOZGALMI JELLEGE 46

AZ MSZMP SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, A PÁRT-ALAPSZERVEZETEK SZEREPE ÉS FELADATAI 49

A párt szervezeti felépítése 50

A pártbizottságok rendszere 51
A pártbizottságok a szervezeti rendszerben elfoglalt helyük és jogkörük szerint 52
A pártvezetőségek 53
A pártalapszervezetek 54
Az alapszervezetek létrehozásának rendje és csoportosítása 55
Az alapszervezetek feladatai 56
A taggyűlés az alapszervezet legfőbb szerve 57
Az alapszervezeti vezetőségek 59
A pártcsoportok 59

A PÁRTTAG FELADATAI 61

A párttagság követelményei 61
A párttag kötelességeinek és jogainak egysége 63
A párttag kötelességei 64
A párttag jogai 68
A párttagfelvétel és a párttagság megszűnésének rendje 71
Párttagfelvétel 71
A tagság megszűnése 72

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATA (1985) 75

KIVONAT A KÖZPONTI BIZOTTSÁG 1985. NOVEMBER 12-I. — A TAGDÍJFIZETÉS RENDJÉRŐL SZÓLÓ — HATÁROZATÁBÓL 87

MELLÉKLET 89

Az MSZMP szervezeti felépítése 90
A pártszervek és -szervezetek szervezeti felépítése a megyékben 92
A pártszervek és -szervezetek szervezeti felépítése Budapesten 94

Előszó

Kiadványunkkal a pártba jelentkezők felkészülését kívánjuk segíteni, akiknek el kell sajátítaniok a párttagfelvételhez szükséges elméleti és politikai alapismereteket. Lehetőséget nyújtunk az MSZMP történelmi útjának, szerepének, eszméinek, működése alapelveinek, a szervezeti szabályzatban rögzített alapkövetelményeknek a megismerésére. Az egyéni felkészülést a pártszervek és -szervezetek konzultánsokkal segítik.

Az MSZMP XIII. kongresszusa növelte a politikai követelményeket a párttagokkal és a pártba jelentkezőkkel szemben is. A belépés alapkövetelménye, hogy a jelentkező elvileg azonosuljon a marxizmus–leninizmus ideológiájával és eszmei közösséget vállaljon a párt célkitűzéseivel. A párt eszméinek ismeretén és elfogadásán túl, minden kommunistának meggyőződéssel, hozzáértéssel, önzetlenül kell képviselnie a párt politikáját. A párttag nem nézheti tétlenül a megoldásra váró problémákat, az előrehaladást gátló jelenségeket, hanem cselekvően küzdenie kell azok felszámolásáért, egész társadalmunk előrehaladását szolgáló célkitűzéseink megvalósításáért.

Az itt leírt alapismeretek elsajátítása lehetővé teszi, hogy a pártba belépni szándékozók, akik önként vállalják a párttagsággal járó kötelezettségeket, könnyen megtalálják helyüket a pártéletben, s következetesen részt vegyenek a párt előtt álló feladatok végrehajtásában. E felelősségteljes, megtisztelő feladat ellátásához eredményes munkát kíván

a Kiadó

A munkásosztály pártjának történelmi szerepe

A kommunista pártról szóló első tanítások a múlt század közepén, a marxizmus eszmerendszerével együtt születtek, és annak szerves részeként fejlődtek. Marx és Engels a munkásmozgalom tapasztalataiból és tudományos munkájuk eredményeiből kiindulva dolgozták ki azokat az elméleti alapokat, amelyekre a fejlődés későbbi szakaszában a kommunista pártok épültek.

Marx és Engels az önálló munkáspárt létrehozásában látta a proletáriátus történelmi hivatása megvalósításának biztosítékát:

– A párt tömegbázisa az az osztály, amelynek érdekeit hordozza és képviseli. Ezért a kommunista párt osztályjellegét tekintve a munkásosztály pártja, annak politikai célja, történelmi küldetése vezérli.

– Tudományos elmélettel rendelkezik, amelyben érvényesülnek a társadalmi fejlődés, a munkásosztály osztályharcának törvényszerűségei.

– Küzdelmei során célja a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus által vezetett új államhatalmi forma megteremtése.

– Tevékenységében a munkásosztály egyetemes, nemzetközi érdekei, a proletár internacionalizmus eszméi vezérlik.

A munkásosztály új típusú pártjának megszületése Lenin nevéhez fűződik, aki az oroszországi és a nemzetközi opportunizmussal vívott eszmei-politikai harcban védte a marxizmus alapeszméit, és azokat egyidejűleg továbbfejlesztve dolgozta ki a párt elméleti, ideológiai, politikai és szervezeti alapjait. Lenin a pártot a munkásosztály forradalmi élcsapatának tekintette, amely a demokratikus centralizmus elvére épül, aszerint működik és legfőbb sajátossága az internacionalizmus. A párt

szerepét illetően azt vallotta, hogy: neveli, szervezi, vezeti a munkásosztályt az osztályharc minden szakaszában és minden megnyilvánulásában.

A magyar kommunista mozgalom is immár hét évtizedes történelmi múltra tekinthet vissza. Az orosz bolsevik párt vezette szocialista forradalom lelkesítő példája nyomán alakult meg 1918. november 24-én a Kommunisták Magyarországi Pártja. Vezetésével győzött Magyarországon is a proletárforradalom, létrejött a Magyar Tanácsköztársaság, amelyet 133 napos küzdelmes léte után a nemzetközi burzsoázia intervenciós túlereje legyőzött. A Horthy-korszak negyedszázada alatt a kommunisták az üldöztetések és a rágalmak ellenére is ébren tartották a forradalom győzelmébe vetett hitet. Mindenütt ott voltak és az első sorokban harcoltak, ahol a munkásosztály ügyéért, a dolgozók érdekeiért kellett síkraszállni.

A felszabadulás után a Magyar Kommunista Párt világos programmal, meggyőződéses hittel állt a nemzet újjászületéséért és újjáépítéséért vívott küzdelem élére, és ennek tulajdonítható, hogy 1945 végére már 500 ezer párttagot tudhatott soraiban. A kommunista párt vezette a harcot az új társadalmi rend kialakításáért és vezetésével nőtt át a népi demokratikus forradalom szocialista forradalommá.

Történetírásunk a fordulat éveként jelzi azt a minőségi változást, amelynek egyik nagy állomása 1948-ban a két munkáspárt marxista—leninista program alapján történt egyesülése volt. A Magyar Dolgozók Pártja néven újjáalakult párt 1 128 000 taggal rendelkezett.

A szocializmus építése az ötvenes évek elején nem volt tőretlen és egyenes vonalú. Bár ekkor is születtek történelmi értékű vívmányok a társadalmi élet minden területén, a személyi kultusz, a dogmatizmus és az egyre aktívabban fellépő revizionizmus azonban súlyos torzulásokat szült, aláásta a munkáshatalom erejét, tekintélyét. A súlyos hibák sorozata kikezdte a párt egységét, meggyengítette politikai befolyását. A kialakult válsághelyzet kedvező talajt teremtett a belső és külső osztályellenség számára az 1956-os ellenforradalmi felkelés kirobbantásához.

Az ellenforradalom elleni fegyveres harcban újjászületett

párt megtisztította sorait mind a jobboldali megalkuvóktól, mind a „baloldali" szektarianizmusért, dogmatizmusért, a személyi kultusz időszakának torzulásaiért felelős csoportoktól. A Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Központi Bizottságának felhívására újból erőre kapott a párt, és az 1957 júniusában tartott Országos Pártértekezlet idején tagjainak száma már közel 350 ezer főre emelkedett. Az MSZMP vezetésével az elmúlt 30 év során végrehajtottuk a mezőgazdaság szocialista átalakítását; felgyorsult a termelőerők fejlődése; emelkedett népünk életszínvonala; szüntelenül növekszik műveltsége; szélesedik társadalmunk demokratizmusa; erősödik szövetségi politikánk és a szocialista nemzeti egység.

Az elmúlt évek nehezebbé vált körülményei között is gyarapodott a párt tagsága, ma már meghaladja a 880 ezret. A kommunisták felelőssége, feladata egyre növekszik. Párttagnak lenni ma sem jelent előnyt, nem biztosít kiváltságos helyzetet. Nem jelent semmiféle olyan hatalmat, ami a párttagot más állampolgárok fölé helyezi. Kommunistának lenni mindenekelőtt egy eszme vállalását jelenti, amely gazdagabb értelmet ad az életnek. Annyit jelent, mint tudatosan vállalni a harcot, és másoknál többet tenni a közös ügyekért. A kommunisták számára minden munka harci őrhely, ahol követésre méltó példát kell mutatniuk a szó és a tett egységében, a munkásosztály ügyének szentelve erejüket, alkotó energiájukat. Ennek köszönhető, hogy a kommunista fogalma — bár az évek során már sok szó és fogalom elkopott vagy üressé vált – mindig is egyet jelent a nép szolgálatával.

A párt célkitűzéseinek valóra váltásáért folyó küzdelem feltételezi és egyben minden kommunista számára szükségessé is teszi a párt politikája melletti egyértelmű, határozott kiállást, az annak védelméért és megvalósításáért folytatott mindennapi harcot.

A párt helye és szerepe a szocialista társadalomban

A kommunista vagy munkáspárt forradalmi jellege nem elnevezésétől, hanem meghatározott ideológiai, politikai és szervezeti ismérvektől függ. A párt jellegét mindenekelőtt programja és politikai tevékenysége határozza meg, de a párt jellege elválaszthatatlan a politika következetes végrehajtását szolgáló szervezeti elvektől és e szervezeti elvek gyakorlati érvényesülésétől.

AZ MSZMP A MUNKÁSOSZTÁLY FORRADALMI ÉLCSAPATA

A pártról szóló lenini tanítások egyik legfontosabb tétele, hogy a pártnak a munkásosztály élenjáró, tudatos csapatának, politikai vezetőjének kell lennie. A kommunista pártot az teszi élcsapattá, hogy:

- a munkásosztály legöntudatosabb, a szocializmus ügye iránt legodaadóbb, legaktívabb tagjait tömöríti soraiban;
- tudományos világnézettel, a marxizmus–leninizmus elméletével rendelkezik;
- elszakíthatatlan, szoros kapcsolatok fűzik a dolgozók többi rétegéhez, és képes hatást gyakorolni rájuk;
- belsőleg magas fokú szervezettséggel rendelkezik;
- politikai tevékenységét áthatja az internacionalizmus.

Mindezeket a gondolatokat megfogalmazza a XIII. kongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat is, amely kimondja:

> *„A Magyar Szocialista Munkáspárt kommunista párt, a munkásosztály forradalmi élcsapata, a dolgozó nép pártja, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom része; te-*

vékenységében a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus, a munkásosztály, a nép szolgálata vezérli.

A Magyar Szocialista Munkáspárt önkéntes harci szövetség; soraiban tömöríti a magyar nép leghaladóbb erőit, akik a munkásosztály szocialista eszméit és céljait magukévá teszik, megvalósításukért dolgoznak."

(Szervezeti szabályzat, bevezető rész)

Mit fejez ki a fenti idézet? Mindenekelőtt a párt élcsapat és osztályjellegét, valamint azt, hogy az élcsapatnak nem lehet mindenki tagja, csak az, akiben megvan a készség és képesség a szocialista eszmék vállalására. A pártnak, mint a munkásosztály élcsapatának ahhoz, hogy vezetni tudjon, a munkásosztály és a dolgozó tömegek soraiból azokat kell tömörítenie, akik tudásukat, tapasztalataikat képesek a nép ügyének szolgálatába állítani és vállalják is az érte folyó küzdelmet.

A célkitűzések megvalósításához megfelelő tulajdonságokkal és képességekkel elsősorban a munkások rendelkeznek, ez a történelem során már számtalan esetben igazolódott. A kommunista párt éppen ezért vált a munkásosztály pártjává. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy csak munkások lehetnek a párt tagjai. A Politikai Bizottság 1983. június 21-i határozata is kimondja, hogy „a társadalom minden rétegéből a legjobbak kerüljenek a pártba, akik pártbalépésükkel is azt bizonyítják, hogy elfogadják a munkásosztály politikai álláspontját".

Abban, hogy a kapitalizmus elleni harc időszakában a munkásosztály a társadalomban az őt megillető helyet és szerepet elfoglalja, szükségszerűen több körülmény közrejátszott:

– A munkások a társadalmi termelés legfontosabb területén, az ipari üzemekben dolgoztak, amelyek idővel, a nagyüzemek létrejöttével a modern társadalom legdöntőbb termelőerejévé váltak, s amely kihatott a társadalom minden más területére, végső fokon a szellemi, a kulturális élet előrehaladására is.

– Számszerűségét tekintve a modernizálódó társadalom legnépesebb osztálya volt, és a műszaki, technikai fejlődés termé-

szetes következményeként számaránya állandóan nőtt. Formálódó egysége, szervezettsége hatékony politikai erőt jelentett.

– Magántulajdonnal nem rendelkezett, ezért nem volt érdekelt a kizsákmányolás semmilyen formájában. Többségük szembeszállt a burzsoá és a kispolgári nézetekkel.

– A munkásosztály érdekei legközelebb álltak a más elnyomott osztályok és rétegek érdekeihez, ezért törekvéseik a társadalom nagy többségének érdekeit és céljait fejezték ki.

E helyzetből következett, hogy a munkásosztály képes volt pártja vezetésével olyan tudományosan megalapozott programot kidolgozni, amely helyesen tűzte ki mind a sürgős és azonnali feladatokat, mind pedig a távolabbi célokat.

A marxizmus–leninizmus elvei nem veszítettek jelentőségükből a szocializmus építésének időszakában sem. A munkásosztály a jelen korban is megtartotta erejét és érvényesíti befolyását a társadalmi haladás kérdéseiben. A munkásosztály teremti meg a társadalom sokoldalú fejlődéséhez a szocialista társadalmi rendszer gazdasági alapjait, részt vesz annak megerősítésében és továbbfejlesztésében.

A munkásosztály volt és marad a kommunista pártok tömegbázisa. Küldetését a munkás-paraszt szövetségen – amely a népi hatalom alapja –, valamint az értelmiségnek és más dolgozó rétegeknek a szocialista építésbe való bevonásán keresztül váltja valóra.

A munkásosztály érdekei természetesen mindig egyet jelentettek – az adott történelmi, gazdasági, társadalmi feltételektől meghatározottan – az osztályon kívül eső más dolgozó osztályok, rétegek képviseletével. A munkásosztály a szocialista társadalmi rendszerben is össznépi feladatokat valósít meg és továbbra is ő viseli a fő terheket és vállalja a legfontosabb feladatok végrehajtását a szocializmus felépítéséhez. Annak ellenére, hogy össznépi feladatokat lát el, fennmarad továbbra is önálló politikai erőként és megmaradnak sajátos társadalmi és gazdasági érdekei.

Ma már a társadalmi gyakorlat, a politikai élet minden területe azt bizonyítja, hogy a párt a munkásosztály élcsapata, ugyanakkor létszámát tekintve, az egész dolgozó nép pártja is. Valójában a társadalom legöntudatosabb tagjait tömöríti, akik

a munkásosztály történelmi céljait magukévá tették és küzdenek is érte. Így az élcsapat és össznépi párt jelleg nem mond egymásnak ellent. A párt ugyanis nagyobb taglétszáma ellenére sem „oldódott" fel a társadalom egészében, hanem irányító, illetve vezető erő maradt és betölti történelmi küldetését, biztosítja a munkásosztály, az egész társadalom érdekeinek érvényesülését.

AZ MSZMP A DOLGOZÓ NÉP PÁRTJA

Az MSZMP *„a dolgozó nép pártja"* kifejezést a szervezeti szabályzatban csak a XIII. kongresszuson rögzítette, de a fogalmat már 1957-től használja. Akkor a fogalommal — mint egy politikai jelzővel — politikai értelemben jellemezte azt, hogy miként fogja fel a szerepét, a dolgozó néphez való viszonyát. Ezzel a párt azt kívánta érzékeltetni – amit azóta is több kongresszus megerősített –, hogy vezető szerepét nem uralkodásként, hanem a munkásosztály és a dolgozó nép szolgálataként fogja fel. Emellett nemcsak a dolgozók vezetőjének, hanem a munkásosztály, a dolgozók fegyverének, eszközének tekinti magát. Ma „a dolgozó nép pártja" fogalom a párt és a tömegek szoros kapcsolatát is kifejezi, továbbá azt, hogy politikáját a nép elfogadja és magáénak érzi.

A párt élcsapat jellege szorosan összefügg munkásjellegének erősödésével a pártélet minden területén, így a párttagság létszámának, összetételének alakulásával is. A párt osztályjellegét azonban nem lehet összetéveszteni vagy felcserélni szociális összetételével. Az osztályjelleget mindenkor több tényező együttesen határozza meg. Így többek között a párt ideológiája, hosszú távú politikai programja és célja, a párt egész tevékenysége Emellett természetesen nem mellékes a párttagság szociális összetételének, a munkásosztályhoz tartozók arányának az alakulása sem. Bár a munkásosztálynak a társadalomban és a pártban betöltött vezető szerepe nem létszámából, hanem mindennapi munkájának társadalmi jelentőségéből adódik, azért befolyását létszámbeli súlyával is biztosítani kell.

Ezek az elvek az MSZMP gyakorlatában is érvényre jutnak.

Pártunk nagyságrendje és összetétele alapjában összhangban van országunk sajátos viszonyaival, a kor politikai követelményeivel. A társadalmunkban végbemenő fejlődés tükröződik a párt összetételében és létszámának alakulásában. Egészségesen nő párttagságunk műveltségi szintje, ideológiai, politikai felkészültsége és egyre inkább igazodik a szocializmus építésének növekvő követelményeihez.

A pártnak, mint minden egészséges szervezetnek, belső törvénye a növekedés. Az új tagok felvételénél azonban sem az elmúlt években, sem a jövőben nem célunk a párt taglétszámának mindenáron való növelése. A legfontosabb szempont a párt eszmei, politikai erejének, erkölcsi szintjének emelése. A párt önkéntes szervezet, tagjai önként vállalják a párttagsággal járó fegyelmet és kötelezettségeket, ha eljutottak az öntudatnak arra a fokára – amely természetesen nem spontán folyamat –, hogy kérjék felvételüket a párt tagjai sorába. Ma nincs olyan körülmény, amely az embereket a pártba „kényszerítse". A pártba jelentkezőket nem valamiféle érvényesülési törekvés, hanem a kommunista eszmék iránti őszinte vonzalom és meggyőződés vezeti.

A párttagok felvételénél minden esetben az egyéni kiválasztás elvét alkalmazzuk, ami azt jelenti, hogy a pártba jelentkezők elbírálásánál legfontosabb az illető munkájának és személyes tulajdonságának gondos mérlegelése.

Annak ellenére, hogy az elmúlt években a párt taglétszáma az elvárásoknak megfelelő évi másfél-egy százalékkal növekedett, a pártba újonnan kerülőkkel, illetve a párttagsággal szemben támasztott politikai követelmények nem csökkentek, sőt a XIII. kongresszus azt néhány vonatkozásban, elsősorban a párt politikája melletti kiállás vonatkozásában erőteljesebben fogalmazta meg. A párt a tagfelvételi munka mellett, tisztasága és cselekvőképessége védelmének érdekében, elemi kötelességének tartja, hogy távol tartsa magától vagy megváljon azoktól, akik nem valók a pártba. Soraiban az „öntisztulás" folyamatos érvényesülése a pártépítés egyik alapvető követelménye.

A marxizmus–leninizmus elméletének jelentősége

„Élenjáró harcos szerepét csak az a párt töltheti be, amelyet élenjáró elmélet vezet" – állapította meg Lenin az új típusú pártról. Ezt a jelen korban a marxizmus-leninizmus forradalmi elmélete biztosítja. Annak, hogy a párt be tudja tölteni élcsapat jellegét, fontos feltétele, hogy rendelkezzék a marxizmus–leninizmus elméletével és ezen alapuló politikával.

Az elmélet, a társadalom fejlődésének tudománya teszi lehetővé az élcsapat, a párt számára, hogy elemezni tudja az események menetét és a valóságnak megfelelően tudja kidolgozni az osztályharc stratégiáját és taktikáját. A marxista elmélet konkrét valóságra való alkalmazása, vagyis a szocialista társadalmi rend megteremtéséért vívott harc és a szocializmus építése tapasztalataiból levont általános következtetések vizsgálata adja a párt elméleti munkájának lényegét.

A *marxizmus-leninizmus* a társadalmi fejlődés élén járó osztály, a munkásosztály ideológiája, *pártos tudomány,* amely a népet szolgálja. A marxizmus művelőinek a társadalmi fejlődés törvényeinek felismerésére kell összpontosítaniuk figyelmüket, hogy a társadalomtudomány jól ellássa fő feladatát: tudományos alapja legyen a szocialista társadalom építésének. A marxizmus-leninizmus feltárja az osztályharc egyetemes érvényű törvényszerűségeit, a társadalom fejlődésének alapvető tendenciáit; tartalmazza a tőkés társadalom megdöntésének, a kommunista társadalom felépítésének stratégiáját és taktikáját. A marxizmus klasszikusai koruk társadalmi kérdéseire adott válaszaikban több olyan általános érvényű következtetésre jutottak, amelyek minden történelmi időszakra érvényesek. Ezek azonban mindenkor a történelmi körülmények, az adott ország sajátosságainak és a konkrét társadalmi problémáknak figyelembevételével alkalmazhatók, de mint elméleti alapok biztos

segítséget adnak a gyakorlat számára, és a cselekvés vezérfonalául szolgálnak.

A hatalom megszerzésével hazánkban is kedvező lehetőségek nyíltak arra, hogy a kommunista párt tagjai a küzdelemben megedződjenek, ideológiailag megfelelően felvérteződjenek, hogy a marxizmus–leninizmus eszméit széles körben terjesszék. Társadalmunk fejlődése állandóan új követelmények elé állítja pártunk tagjait. Ezeknek a megnövekedett igényeknek azonban csak úgy felelhetünk meg, ha a párttagság elméleti felkészültségét még magasabbra emeljük, ha a párt ideológiai egységét tovább erősítjük. Az elméleti felkészültség növelésével sokat tehetünk azért, hogy a munkában felvetődő fő kérdések megítélésében a kommunisták egységesek legyenek. Az egységes cselekvésnek is egyik fontos alapja az elméleti színvonal emelése, a párt eszmei egységének szüntelen erősítése. A pártegység, a pártból kisugárzó eszmeiség meghatározó befolyással van társadalmunk ideológiai arculatának alakulására, a marxista–leninista gondolatok terjedésére, a tömegek szemléletére, magatartására is.

A szocialista társadalom építése során a *tudatosság* szerepe növekszik. A tudás, a műveltség – s ezen belül az ideológiai-politikai felkészültség – társadalmi méretekben hatalmas erő. Előmozdítja belpolitikai, gazdaságpolitikai, külpolitikai céljaink megvalósulását. Az ideológiai-politikai színvonal emelése tehát korántsem öncélú törekvés. A döntések előkészítésében és végrehajtásában jól helytállni csak az összefüggéseket értő és önállóan cselekedni képes emberek tudnak. A magyar társadalom jelenlegi helyzetének elemzése, a szocialista építés során lévő feladatainak, az új problémáknak a helyes megválaszolása, de harcunk nemzetközi feltételei is egybehangzóan azt követelik, hogy növelni kell párttagságunk marxista–leninista felkészültségét. Ezért mai viszonyainkra különösen érvényes az a megállapítás, hogy a marxista–leninista eszmék terjedése társadalmi szükséglet, társadalmi igény. A párt eszmei befolyásának további kiterjesztése hozzájárul ahhoz, hogy az egész társadalom politikai tájékozódásának, szemléletének alapja mindinkább, egyre teljesebben a marxizmus–leninizmus legyen. Így elősegíthetjük, hogy a szocializmus politikai igenlé-

sében népünk ideológiai egysége is erősödjék, még inkább érvényesüljön a marxizmus-leninizmus hegemóniája.

A marxizmus-leninizmus nem egyszer s mindenkorra lezárt tanítás, hanem *élő és állandóan fejlődő tudomány.* Ezért képviselete és védelme feltételezi az új kérdések alkotó megválaszolását. Korunkban minden területen felgyorsult a fejlődés iráma, mélyreható változások következnek be a kül- és belpolitikában, a gazdaság területén. Ezért ma új módon vetődik fel sok olyan kérdés, amelyre egy előző korszakban a marxizmus-leninizmus már megadta a választ.

Nagy változások mentek végbe a nemzetközi helyzetben. Elsősorban a szocializmus erői világméretekben növekedtek, katonai téren erőegyensúly jött létre a két világrendszer között, ugyanakkor kiéleződtek az ideológiai és a gazdasági élet területén folytatott küzdelmek. Módosulnak a burzsoá ideológia érvei és formái is. A polgári elméletekkel és a kispolgári morállal, életfelfogással folytatott harcban csak úgy lehet tartós eredményeket elérni, ha kritikánk számba veszi a megváltozott formákat, ha a marxista-leninista tanításokat a mai helyzet sajátosságaira alkalmazzuk.

Új módszerek és tapasztalatok jellemzik a szocializmus építését, a szocialista országok és hazánk gyakorlatát is. Ebből következik az a feladat, hogy meggyőző és megalapozott magyarázatot kell adni a magyar társadalmi fejlődés új jelenségeire. Jobban fel kell tárni az objektív törvényszerűségeket, azok belső összefüggéseit, ellentmondásait és a negatívumok leküzdésének módját. Az elméleti alkotó munkának jobban kell kapcsolódnia a szocialista építés gyakorlatához, hogy jobban elősegítse az előttünk álló legfontosabb hazai és nemzetközi feladatok megoldását. Az elméleti ismeretek nélkül nincs helyes felismerés, eligazodás a társadalmi problémák bonyolult szövevényében. A helyes felismerés azonban nem helyettesíti, nem pótolja a cselekvést, a tömegek között végzett szívós és folyamatos munkát.

A PÁRT TÖMEGKAPCSOLATAI

A párt élcsapat jellege az elméleti tudatosság mellett, a munkásosztályhoz és a dolgozók minden rétegéhez való politikai viszonyában is kifejezésre jut. A pártot elszakíthatatlan, szoros szálak fűzik a két alapvető osztályhoz – a munkásséghoz, a parasztsághoz –, valamint a dolgozók többi rétegéhez. A szocialista társadalom építéséhez a dolgozó tömegek, a társadalom összes alkotó erejének tudatos és cselekvő részvételére van szükség. Az MSZMP kezdettől fogva vallotta és hirdette, hogy politikáját csak a párt mögött álló tömegek rokonszenvével és támogatásával képes megvalósítani. A szocialista társadalmi rendszer csak a dolgozó tömegek aktív részvételével építhető fel, a párt erre egymaga nem képes. Az MSZMP megalakulása után elsődleges feladatának tekintette a tömegek *bizalmának* megnyerését. Pártunknak, a magyar kommunistáknak volt erejük szembenézni a valósággal, az elkövetett hibákkal, tanulni a tapasztalatokból, megújítani politikájukat és cselekvésre vezetni népünket. A helyes politika, a kölcsönös bizalom és az ebből fakadó társadalmi aktivitás alakította ki az újkori történelmünkben példa nélkül álló nemzeti közmegegyezést hazánkban. A párt és a tömegek összefogása társadalmi céljaink elfogadásával, az e célokhoz vezető utak közös keresésével, a nézeteltérések folyamatos tisztázásával, közös munkával valósul meg. Pártunk a tömegek bizalmának megőrzése és erősítése érdekében munkálkodik, amelyben döntő szerepe van a politika helyes vonalának, a nyíltságának és őszinteségének. A dolgozó tömegek bizalma és támogatása azonban nem jön létre automatikusan. A párt feladata, hogy ezt elnyerje, nap mint nap ápolja és erősítse. A szocializmus építésének ezt a nélkülözhetetlen erőforrását a párt csak akkor teremtheti meg, ha helyes politikát folytat, állandóan szoros kapcsolatban áll és együtt él a dolgozókkal, tevékenységében pedig a tömegekre támaszkodik.

A tartós és szilárd *tömegkapcsolat*, erőteljes népi-nemzeti egység csak vonzó, ellenőrizhető és elérhető társadalmi program talaján, a távlati és közelebbi célok igényes kimunkálása, elfogadtatása nyomán jöhet létre. Történelmi tapasztalataink bi-

zonyítják, hogy a társadalom tagjai, osztályai és rétegei között csak a szocialista társadalmi célok alapján alakítható ki gyümölcsöző politikai együttműködés, mégpedig oly módon, hogy a szocialista társadalmi haladás távlatai és eszményei mindenkor kapcsolódjanak össze az időszerű feladatokkal. A pártnak mindig ismernie és figyelembe kell vennie a dolgozók napi érdekeit. Fontos tehát, hogy napi feladataink meghatározásával és megoldásával jussunk közelebb távlati céljainkhoz, hogy a társadalom minden rétege a maga sajátos érdekeltségében, szerepében és funkciójában szolgálhassa a szocialista társadalom haladását.

Napjaink időszerű társadalmi feladatainak meghatározásánál és végrehajtásánál döntő igény, hogy azok *a további fejlődést szolgálják*, a szocializmus irányába hassanak, hogy az egyének, csoportok, rétegek, osztályok – a párt vezető szerepének, tömegkapcsolatainak és szövetségi politikájának helyes érvényesítésével – érdekeltté váljanak az azt közelítő feladatok megoldásában. Ennek során számolnunk kell a konfliktusokkal terhelt világnak a hazai életünket, elért eredményeinket érintő hatásával. Számba kell vennünk a külső és a hazai világ közös érintkezési pontjait. Fel kell deríteni, valamint értelmezni és magyarázni kell időszerű teendőinknek a szocialista társadalmi rendszerrel és eszméinkkel való összefüggéseit. Időszerű feladataink csak ezekben az összefüggésekben adhatnak népünknek helyes útmutatást a cselekvésre.

A párt és a tömegek szoros kapcsolata pártunk szövetségi politikájára, arra a közös érdekeltségre épül, amely az alapvető osztályokon túl átfogja a társadalom minden alkotó erejét, amit a párt programnyilatkozata az alábbiak szerint foglal össze: „... erősödik a munkásosztály, a termelőszövetkezeti parasztság, az értelmiség s az ország többi dolgozó rétegének szövetsége, társadalmunk erkölcsi és politikai egysége. Céljaink tettekben megnyilvánuló elfogadásával – a kommunisták és a pártonkívüliek, az eltérő világnézetű emberek összefogásával – halad előre az ország, és épül a fejlett szocialista társadalom." A nemzeti egység, összefogás fontos feltétele, hogy az ország minden állampolgára, párttagok és pártonkívüliek, az idős és az ifjú nemzedék, a magyar és a más nemzetiségű, a

vallásos és a nem vallásos dolgozók szabadon, minden korlátozás nélkül bekapcsolódhassanak a szocialista társadalmat építő munkába, személyes boldogulásukat a közösséggel együtt, az ország felemelkedését segítve igyekezzenek elérni és megvalósítani.

A párt *szövetségi politikájában*, a tömegekhez való viszonyában alapvető jelentőségűnek és meghatározónak a munkásosztállyal való kapcsolatát, annak bizalmát és támogatását tartja. A jövőben is arra törekszik, hogy az alapvető érdekazonosságból kiindulva az egyes osztályok és rétegek sajátos érdekeit figyelembe véve, azokat a munkásosztály érdekeivel egyeztesse és az össztársadalmi érdekekhez illessze. A szocializmus építésének időszakában a népi-nemzeti összefogás további erősítésének döntő tényezője ezután is a munkásosztály. Vezető szerepe miként eddig, úgy a jövőben sem egy szűk osztályérdek megnyilvánulása, hanem a társadalom fejlődésének alapvető törvényszerűsége: a munkásosztály és valamennyi dolgozó egyetemes érdeke.

A szövetségi politikán belül változatlanul alapkérdés a *munkás-paraszt szövetség*. A szocialista államhatalomnak ez volt és ez marad a szilárd politikai alapja. A magyar dolgozó parasztság az ipari munkássággal együtt harcolt a népi hatalom kivívásáért, az ország demokratikus átalakításáért, majd maga is a szocialista fejlődés útjára lépett. A parasztság is szocialista jellegű osztállyá vált. Szövetségük két szocialista osztály szövetségévé alakult át, és ebben a megújult formában fejlődik tovább.

A párt szövetségi politikájának fontos alkotóeleme a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság együttműködése az *értelmiséggel*. A felszabadulás óta az értelmiség is jelentős változáson ment keresztül. Túlnyomó többségük magáévá tette a marxizmus-leninizmus elméletét, a szocialista társadalom megteremtésének következetes híve és alkotója lett. Soraikban ott találhatók az értelmiségivé vált munkások és parasztok, valamint azok gyermekeinek széles tömege. Az utóbbi három évtized fejlődése is bizonyította, hogy a munkásosztály vezető szerepe nem jelenti az értelmiség – szélesebb értelemben –, a szellemi dolgozók háttérbe szorítását. Ellenkezőleg! A magyar

értelmiség a néppel eggyé forrott, és a munkásosztály által vezetett, új Magyarország építőjévé vált. A szocializmus és a tudomány szövetségesek; a szocializmus építése a tudomány és az alkotó értelmiség együttműködése nélkül elképzelhetetlen. Pártunk továbbra is arra törekszik, hogy szocialista értelmiségünk betölthesse sokoldalú társadalmi és gazdasági szerepét, hogy a szocializmus megteremtése terén még nagyobb mértékben gyümölcsöztessük tudását, növeljük munkája elismerését, társadalmi rangját.

A szocialista egység, a tömegekkel való kapcsolat erősítésének fontos tényezője a *politikai intézményrendszer* zavartalan működése. Szocialista társadalmi, állami rendünk alapvető elemei: a szocializmus építését irányító forradalmi párt, az államhatalmi és államigazgatási szervek s végül a dolgozók tömegszervezetei és tömegmozgalmai. Ezek a rendszerek azok, amelyek a párt politikáját milliók cselekvésévé alakítják át, s amelyek milliók érdekeit, véleményét juttatják el a párthoz, hogy az elősegítse a párt politikájának formálását.

Pártunk gyakorlata azt bizonyítja, hogy a tömegszervezetek és -mozgalmak fontos szerepet töltenek be a politika kidolgozásában és végrehajtásában. Ők azok, akik legközvetlenebbül ismerik és érzékelik a tömegek helyzetét, igényeit, a dolgozók érdekeit és azok ellentmondásait. Folyamatosan észlelik a tömegek soraiban végbemenő folyamatokat és azok hatását. Nap mint nap figyelemmel kísérik a dolgozók munkáját, politikai és erkölcsi magatartásuk alakulását, közvetlenül felfogják egy-egy politikai döntésre, állami intézkedésre történő reagálásukat. Az ismereteket és a tapasztalatokat a társadalmi szervezetek folyamatosan „összegyűjtik" és a párthoz továbbítják, amely rendszeresen összegezi ezeket és felhasználja a politika kidolgozásában, alakításában.

Politikánk mindennapos velejárója, hogy a párt a nagyobb horderejű, az egész társadalmat érintő kérdések megoldásához, azok eldöntéséhez előzetesen kikéri a tömegszervezetek és -mozgalmak véleményét, de ők maguk is kezdeményezéssel lépnek fel számos megoldásra váró kérdés érdekében. E tevékenységükkel nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a párt, politikájának alakítása során reálisan számolni tudjon a társa-

dalom minden osztályának, rétegének és főbb csoportjának helyzetével, állapotával, érdekével. Ezzel is biztosítják, hogy a különböző döntések helyesen fejezzék ki a társadalom egészének, valamint egyes csoportjainak össztársadalmi és speciális érdekeit. A tömegek véleményének ismerete a legfőbb biztosíték a párt számára ahhoz, hogy ne szakadjon el tőluk, hogy politikája mindig előremutató legyen, és csak olyan célokat tűzzön ki, amelyeket a tömegek megértenek és támogatnak.

A tömegszervezetek és -mozgalmak rendszeres felvilágosító munkát végeznek a párt politikájának megismertetése, elfogadtatása és végrehajtása érdekében. Tevékenységük természetesen a párt politikájának nem egyszerű tolmácsolását, közvetítését, valamiféle mechanikus továbbadását jelenti számukra, hanem az adott szervezet vagy mozgalom jellegének, munkaterülete sajátosságainak megfelelő alkalmazását is.

A tömegszervezetek és -mozgalmak érdekképviseleti és érdekvédelmi munkája nélkülözhetetlen a szocializmus építése során. Hozzájárulnak és őrködnek afölött, hogy mindenütt betartsák a szocialista állam törvényeit, ne sértsék meg a dolgozók jogait. Hatékonyabb munkájuk érdekében a párt javaslatára különböző, törvényekben biztosított jogokkal rendelkeznek a szakszervezetek (egyetértési, véleményezési, ellenőrzési, vétójog stb.), az ifjúsági szövetség és más szervezetek, mozgalmak.

A PÁRT SZERVEZETT ERŐ

A kommunista pártok működésének alapja, erejük forrása, hogy tevékenységüket a marxizmus-leninizmus tudományos elmélete vezérli, amely magas fokú forradalmi szervezettséggel párosul. A kommunista pártokat e két tényező együtt emeli a munkásosztály forradalmi élcsapatának rangjára. Ezért tölthetik be társadalomformáló, vezető szerepüket, történelmi hivatásukat.

Tagjainak marxista-leninista felkészültsége adja a párt sorainak eszmei szilárdságát, s a szervezettség képezi a párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének alapját. A

forradalmi szervezettség alkalmassá teszi a kommunista pártokat a rendelkezésre álló erők koncentrált mozgósítására, az időszerű feladatok fegyelmezett, következetes végrehajtására. Biztosítja az alapot és a feltételeket is ahhoz, hogy a párt betölthesse történelmi szerepét, eredményesen irányítsa a szocialista építőmunkát. A tudatosság és a szervezettség tehát az osztályharc kettős, egymást kölcsönösen feltételező és erősítő követelménye.

A tudatosság és a szervezettség a legtömörebben a párt programjában, kongresszusainak határozataiban és a szervezeti szabályzatban foglaltak alapján fejeződik ki. E dokumentumok tartalmazzák az MSZMP történelmi küldetésének közeli és távoli céljait; a párt szervezeti felépítésének és működési rendjének alapelveit.

A *párt programja* politikai jellegű feladatokat, célkitűzéseket tartalmazó dokumentum, amely hosszabb időre, mondhatni egész történelmi korszakra meghatározza a párt tevékenységének fő vonalát és célját. A párt legutóbbi programját a XI. kongresszuson, a korábbit pedig a két munkáspárt egyesülési kongresszusán fogadták el. Ebből is érzékelhető, hogy e dokumentumok tartalma hosszabb távra szól, lényegük, fő célkitűzéseik érvényben maradnak, bár a közben tartott kongresszusok fontos, esetenként program jellegű határozatokkal egészítik ki. Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a program a párt történetében viszonylag ritkán változó dokumentum.

A *párt szervezeti szabályzata* alapvetően szintén az állandóság kifejezője, de ugyanakkor a változásé is. A szervezeti alapelvek, amelyek a párt felépítésének és működésének lenini elveit fejezik ki, állandóak, hosszú időre szólnak. Egyes szervezeti elemek azonban – a konkrét helyzet, konkrét követelményeinek megfelelően – időnként módosításra kerülnek annak megfelelően, hogy milyen helyet foglal el a párt a társadalom vezetésében, milyen feladatokat kell megoldania; milyen színvonalú a pártszervezetek belső fejlődése; a párttagság tapasztalata, öntudata. Az állandó alapelvek tehát a mindenkori helyzetnek és viszonyoknak megfelelően konkrét formában jutnak kifejezésre. Mivel az egyes fejlődési szakaszokban a részfel-

adatok, a szervezeti tennivalók gyakran módosulnak, illetve folyamatosan kerülnek felszínre újabb tapasztalatok, a szervezeti szabályzat lényegesen gyakrabban változik, módosul, mint a párt programja. Ezt jellemzi az a tény is, hogy 1945 óta a párt szervezeti szabályzata tizenkét alkalommal módosult. Tíz alkalommal a kongresszuson, két alkalommal pedig – 1945 májusában és 1957 júniusában – országos pártértekezleteken módosították. A szervezeti szabályzatban utoljára nagyobb változásokat a XI. kongresszus hajtott végre, amikor elfogadta a párt új programját. Ezt követően a XIII. kongresszus csak kisebb pontosításokat eszközölt.

A szervezeti szabályzat a párt legjelentősebb szervezeti dokumentuma, a párt alkotmánya, törvény minden párttag és pártszervezet számára. Jelentőségét az is bizonyítja, hogy:

– a párt legfelsőbb szerve – kivételes esetekben az országos pártkonferencia – hagyja jóvá, illetve módosíthatja;

– tömören magában foglalja a legfontosabb szervezeti elveket, megszabva ezzel a párt felépítését, belső rendjét, munkájának jellegét;

– az elfogadott normák minden párttag, pártszerv és -szervezet számára kötelező érvényűek, a bennük foglaltak teljesítése alól csak a kongresszus felhatalmazása alapján lehet kivételt tenni.

A szervezeti szabályzat tartalmazza a párt fogalmát, osztályjellegét, tevékenységének eszmei alapját; a párt szervezeti felépítését; a pártszervek és -szervezetek működési rendjét; a párttagokkal szemben támasztott követelményeket, jogaikat és kötelességeiket. A kisebb horderejű szervezeti feladatokkal, részkérdésekkel, azok végrehajtásának módozataival a dokumentum nem foglalkozik, nem tartalmaz valamennyi konkrét szervezeti feladatra pontos és részletes útmutatást. Viszont valamennyi szintű irányító testület – a Központi Bizottságtól az alapszervezeti vezetőségig – csak olyan szervezeti jellegű részhatározatot hozhat, amely teljesen összhangban áll a párt alkotmányával, alaptörvényével.

A párt alkotmányát, alaptörvényét minden párttagnak ismernie kell és aszerint kell cselekednie. Ez az egyik legfontosabb feltétele annak, hogy a párt belső életében, a pártszervek

és -szervezetek munkájában a lenini elvek érvényesüljenek. Csakis így biztosítható a párt szervezeti elveinek egységes értelmezése, valamennyi pártszervezet egységes központi irányítása, az összes párttag céltudatos, fegyelmezett részvétele a politikai feladatok gyakorlati végrehajtásában.

A szervezeti szabályzat megismerése a pártba jelentkezők és az új párttagok számára különösen fontos. Ez teszi lehetővé, hogy a pártba jelentkezők megismerjék kötelességeiket, jogaikat, hogy ennek tudatában kérjék felvételüket a pártba; az új párttagok gyorsan beilleszkedjenek a pártalapszervezetek életébe, rendjébe, munkájába. A szervezeti szabályzat alapos tanulmányozása, megismerése nélkül egyetlen kommunista sem tudja maradéktalanul teljesíteni a párt iránti kötelességét. E pártdokumentum ismertetése, egyes pontjainak magyarázata a pártszervezetek állandó és nélkülözhetetlen feladatai közé tartozik. Különösen fontos kötelesség ez mindazon kongresszusok után, amelyeken a párt alkotmányában kisebb-nagyobb módosításokat hajtottak végre.

A KOMMUNISTA PÁRT INTERNACIONALISTA JELLEGE

Az internacionalista jelleg a kommunista pártok alapvető sajátosságai közé tartozik. Már Marx és Engels is megállapította, hogy a munkásosztály a nemzetközi tőke világrendszerével szemben csak nemzetközi összefogással képes eredményesen harcolni. A nemzeti forradalmak is csak a világméretekben folytatott harc támogatásával képesek ügyüket győzelemre vinni. Történelmi tény, hogy a proletár internacionalizmus a burzsoázia nemzetközi összefogása ellenében a munkásmozgalom fejlődése során, és az osztályharc tanulságai alapján alakult ki. Olyan elevenen ható eszme, amely a mozgalom előrehaladásával együtt gazdagodik anélkül, hogy tartalma, lényege változna.

Minden ország kommunista pártja – köztük a mi pártunk is – nemzeti keretek között szerveződik, a munkásosztály harcát önállóan irányítja, de ennek során figyelembe veszi a kommunista mozgalom, az osztályharc nemzetközi feltételeit. Pár-

tunk politikájában az internacionalizmus szolidaritást és aktív együttműködést jelent a nemzetközi kommunista mozgalom minden tagjával és minden haladó mozgalommal. Nemzeti érdekeinket a munkásosztály nemzetközi érdekeivel szoros összhangban érvényesítjük, politikánkat egyeztetjük és összehangoljuk a többi kommunista párttal, a szocialista világrendszer országaival, a kommunista és a forradalmi munkásmozgalom politikai érdekeivel. Ennek része a győztes szocializmus országaival kialakított testvéri kapcsolatunk, politikai, ideológiai együttműködésünk és a kölcsönösen kibontakozó gazdasági integrációs folyamat. A kommunista pártok internacionalizmusának szerves része egymás tapasztalatainak figyelemmel kísérése, általánosítható elemeinek felhasználása. A tapasztalatok közreadása, felhasználása, a hibákból való okulás valamennyi kommunista pártnak kötelessége és feladata. A közös tapasztalatok, a küzdelem általános, nemzetközi vonásainak figyelemmel kísérése és gyakorlati alkalmazása azonban nem szoríthatja háttérbe a nemzeti sajátosságok figyelembevételét. Erre már Lenin is felhívta a figyelmet, amikor azt írta, hogy „Felkutatni, tanulmányozni, fellelni, eltalálni, felismerni minden egyes országban a nemzeti sajátosságokat, a nemzeti szempontból jellegzetes mozzanatot, amely az egységes nemzetközi feladat konkrét megoldására ... vezet, ez a jelen történelmi pillanatban a fő feladat a fejlett (és nemcsak a fejlett) országokban."

A proletár internacionalizmus kérdései közül az eltérő feltételek és körülmények miatt időnként és átmenetileg elsősorban részkérdésekben nézeteltérések, érdek-összeütközések adódnak. Ezek azonban hosszabb távon nem lehetnek meghatározók, mert alapvetőbbek azok a kérdések, amelyek a mozgalomban a közös összetartó erőt képviselik.

Az internacionalista pártok együttműködését olyan alapelvek határozzák meg, mint:

– az elvtársi együttműködés és önállóság, a kölcsönös érdekek tiszteletben tartása, a függetlenség és be nem avatkozás alapján;

– az érdekek összhangjának megteremtése a nemzeti és a nemzetközi érdekek összekapcsolásával;

– harc az antimarxizmus, a nacionalizmus, a szovjetellenesség minden formája és megnyilvánulása ellen;

– az eltérő nézetek egyeztetése a kölcsönös megbecsülés szellemében.

Pártunkat szoros szálak fűzik a szocialista országokhoz, mindenekelőtt a Szovjetunióhoz, annak kommunista pártjához, népéhez, amelyet egész párttagságunk és népünk támogat. A kölcsönös szolidaritás elvének megfelelően erősítjük kapcsolatainkat a tőkés és a fejlődő országok kommunista és munkáspártjaival. Szolidárisak vagyunk minden forradalmi, antiimperialista erővel, felszabadító mozgalommal.

Szocialista építőmunkánkat az internacionalizmus érzése mellett áthatja népünk tettekben megmutatkozó *hazaszeretete*. A szocialista hazafiság erősítése és elmélyítése, reális nemzeti önismerete nélkül nincs egészséges internacionalizmus sem. A szocialista hazafiság a szocializmus és a haza szolgálata iránti közösségi aktivitást, munkát és az állandó készenlétet jelenti. A szocialista hazafiság legfőbb tartalma a szűkebb és tágabb közösséggel, a szocialista nemzettel és annak perspektívájával való cselekvő azonosulás, amely viszont összefügg a világszocializmus ügye melletti kiállással.

Pártunk, internacionalista jellegével összhangban, a magyar nép haladó nemzeti hagyományainak legméltóbb örököse és továbbfejlesztője. A szocialista Magyarországon valósulnak meg azok a haladó eszmék és célok, amelyekért évszázadokon át népünk legjobbjai küzdöttek, amelyért annyi vért hullattak és annyi áldozatot hoztak.

A párt vezető szerepe

A marxista-leninista párt vezető szerepe a forradalmi mozgalom általános törvényszerűsége, amelyet a történelmi fejlődés igazolt. Ezért a pártról, a pártnak a társadalomban betöltött szerepéről, a proletariátus hatalmáért folytatott harc, a szocialista építés vezető erejéről szóló tanítások a marxizmus-leninizmus fontos részét képezik. A forradalmi elmélet alapelveihez és lényegi kérdéseihez tartoznak.

Már Marx és Engels a munkásosztály történelmi szerepének vizsgálatakor megállapította, hogy a munkásosztálynak önálló forradalmi pártra van szüksége. Körültekintő munkát végeztek a munkásosztály politikai pártjának megteremtéséért. Megalakították az első kommunista szervezetet, és sokat tettek a munkáspártok nemzetközi összefogását szolgáló szervezetek létrehozásáért és fejlesztéséért.

Az imperializmus kialakulásával a proletariátus új körülmények közé került, pártjára is új feladatok vártak. Az ekkor működő munkáspártok, elsősorban a szociáldemokrata pártok ideológiai, politikai és szervezeti okok miatt nem voltak képesek megfelelni az új követelményeknek. A megváltozott történelmi viszonyok között kezdeményezte Lenin az új típusú forradalmi (bolsevik típusú) párt megteremtését, amelynek vezetésével első ízben győzött a szocialista forradalom. A bolsevik párt győzelme alapozta meg azt a felismerést, hogy a párt vezető szerepe közvetlenül a hatalommal, a proletár osztályharc legalapvetőbb kérdésével van szoros összefüggésben.

A különböző országokban a szocialista hatalomért folytatott harc időszakában az új típusú, lenini elveken nyugvó munkáspártok voltak a forradalmi mozgalom irányítói és szervezői. Vezetésükkel küzdött valamennyi elnyomott és kizsákmányolt mozgalom a közös cél, a burzsoázia uralmának a megdöntésé-

ért, a munkásosztály hatalmának, a proletárdiktatúra államának a megteremtéséért.

A hatalom megszerzése után a munkásosztályra és pártjára az új társadalom építésének bonyolult és hosszan tartó feladata vár, amely a párt szerepét nem csökkenti, sőt növeli, miközben feladatai, eszközei, módszerei megváltoznak.

A párt vezető szerepe a mi társadalmunkban elsősorban *politikai tevékenységében* nyilvánul meg, amelynek során a párt élenjáró, a dolgozók közeli és távolabbi érdekeit és céljait figyelembe vevő politikát folytat. Elsősorban a munkásosztály érdekeiből kiindulva és a társadalmi haladás követelményeit figyelembe véve kidolgozza a párt *követendő politikáját*, amely elvi útmutatást ad a gyakorlati munkához. Másodsorban, a kommunista világnézet, a marxizmus-leninizmus elméletének általános érvényesülése érdekében, a munkásosztály vezetése alatt *egyesíti a dolgozók minden rétegét*, politikájának megvalósításáért. E politika áthatja társadalmunk egész életét, irányt mutat valamennyi állami, társadalmi, gazdasági és kulturális szervnek, és mozgósítja a dolgozó népet a szocialista célok elérésére. A párt vezető szerepe politikánk megvalósulásában jut kifejezésre, abban, hogy társadalmunk széles rétegét, párttagokat és pártonkívülieket egyaránt meg tud győzni politikánk helyességéről, aktivizálni tudja őket a szocialista építés feladatainak megoldására.

A párt vezető szerepe ott és annyiban valósul meg, ahol és amennyiben megvalósul a párt politikája. Ezért különösen fontos, hogy a párt fokozza tevékenységét az *ideológiai-politikai kuzdőtéren*, a kultúra területén. A párt vezette és vezeti azt a harcot, amely a szocialista társadalom politikai egységének erősödésére, aktivitásának fokozására vezet. Ennek megfelelően a párt mindenkor figyelemmel kíséri a társadalomban érvényesülő ideológiai folyamatokat, tanulmányozza a különböző eszmeáramlatokat. A párt kezdeményezte és kezdeményezi, bátorítja ideológiai életünkben az alkotó vitákat, amelyek a társadalmi fejlődés által felvetett problémák megoldására irányulnak, de a legfontosabbnak mindenkor a marxizmus-leninizmus védelmét és továbbfejlesztését tekinti. Minden párttagtól megköveteli – és ezt a XIII. kongresszus hangsúlyozottan

fogalmazta meg –, hogy hirdessék, képviseljék kommunista ideológiánkat, világnézetünket, harcoljanak pártunk politikai döntéseinek és társadalmi céljainknak a megvalósításáért.

Vezető szerepéből következően a párt nagy fontosságot tulajdonít a *gazdasági szervező munkának.* Gazdaságpolitikájában a fejlődés eredményeit és fogyatékosságait figyelembe véve elemzi a gazdasági célok megvalósításához szükséges eszközöket és módszereket, meghatározza a gazdaság fejlesztésének fő irányait. A párt gazdaságpolitikájában a legfontosabb cél a termelőerők gyors ütemű fejlesztése, a gazdasági hatékonyság növelése, a gazdaság intenzív fejlesztésének gyorsítása. A párt továbbra is alapelvnek tekinti, hogy a gazdasági munka nem független, elszigetelt a politikától, hogy a gazdasági szakértelem önmagában nem elegendő. Ha a szakszerűség, a szakmai ismeretek szerepe növekedett is, a politika elsőbbsége mit sem vesztett súlyából. „A politikának – mutatott rá Lenin is – feltétlenül elsőbbsége van a gazdasággal szemben. Aki másként gondolkodik, az megfeledkezik a marxizmus ábécéjéről." A társadalom gazdasági céljainak és az ebből adódó közérdeknek a felismerése, egyeztetése és érvényesítése a jelenlegi viszonyok között is a marxista–leninista szemlélettel felvértezett párt feladata. Továbbra is érvényesülnie kell a párt vezető szerepének a gazdaságpolitika formálásában és végrehajtásában, a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésében.

A párt vezető szerepe érvényesülésének, a párt és a tömegek közötti kapcsolat erősítésének nélkülözhetetlen résztvevői és egyúttal harci területei az *állami szervek, tömegszervezetek és -mozgalmak.* Kapcsolatuk két vonatkozásban hat a párt vezető szerepének érvényesülésére. Egyrészt a párt e szervek bevonásával dolgozza ki a társadalom fejlesztésének távlatait, a legalapvetőbb politikai célokat, amikor is feldolgozza a tömegek helyzetéről, hangulatáról vett jelzéseiket. Másrészt az e szervezetekben dolgozó kommunistákon keresztül érvényesül a párt politikája a társadalom körében. A párt arra ösztönzi a kommunistákat, hogy e szervek minél önállóbban, minél nagyobb felelősséggel tevékenykedjenek a közös feladatok megoldásán, teremtsenek újabb feltételeket a dolgozók fokozottabb társadalmi aktivitásához, közéleti tevékenységéhez.

A párt felépítésének és működésének elvei, a demokratikus centralizmus

A kommunista pártok tevékenységének elméleti, politikai kérdései mellett fontosak a szervezet működésére vonatkozó megállapítások. A szervezeti elvek érvényesülése is hozzájárul ahhoz, hogy a párt teljesíthesse küldetését, alkalmassá váljon a néptömegek vezetésére.

A párt szervezeti felépítését és működésének elveit alapvetően az objektív társadalmi viszonyok, a párt előtt álló feladatok határozzák meg. Ez egyúttal jelzi azt is, hogy a párt szervezeti változásában és működésében meghatározó szerepet játszik politikájának módosulása.

A változások három nagy csoportra oszthatók.

Vannak olyan működési elvek, amelyek a társadalmi fejlődés különböző szakaszaiban: csak kismértékben változnak; vannak, melyek lényegesen módosulnak; és találni olyanokat, amelyek megszűnnek és helyettük újak jönnek létre.

Ezeknek a változásoknak a jelentősége egyrészt abban mutatkozik meg, hogy azokra csak a pártszervek, -szervezetek és a kommunisták széles rétegeinek bevonásával, véleményük alapján kerül sor. Másrészt abban, hogy a legfontosabb változásokat csak a párt legfelsőbb szerve, a kongresszus esetenként a pártértekezlet mondhatja ki.

Szervezeti felépítésének és működésének alapelve a demokratikus centralizmus érvényesülése, de ide tartozik még: a kollektív vezetés és egyszemélyi felelősség biztosítása és fejlesztése; az eszmei, politikai, szervezeti-cselekvési egység; a vita, a bírálat és az önbírálat; a kommunista fegyelem érvényesülése; a pártmunka mozgalmi jellegének erősítése; tervszerű munka a káderek nevelésében; a pártdemokrácia érvényesülése.

A DEMOKRATIKUS CENTRALIZMUS ÉRVÉNYESÜLÉSE

Lenin már 1902-ben, az OSZDMP kongresszusának előkészítése során hangsúlyozta a centralizmus jelentőségét és kapcsolatát a munka decentralizálásával. A későbbiekben a demokratikus centralizmus elvének elfogadása meghatározó szerepet töltött be a kommunista pártok tevékenységében. Sőt, a Kommunista Internacionálé megalakításakor a munkáspártok csatlakozásának egyik feltételeként határozták meg.

A demokratikus centralizmus elvének érvényesülése a következőket jelenti:

a) A párt valamennyi vezető szervét és azok tagjait – a legalsótól a legfelsőbbig – demokratikusan és titkosan választják. A választott testületek tagjai egyenjogúak, a kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség elve alapján végzik munkájukat.

b) A felsőbb szervek határozatai, döntései, politikai állásfoglalásai kötelező érvényűek minden alsóbb pártszervre, minden egyes párttagra. Minden pártszerv és pártszervezet önállóan dönt helyi kérdésekben. A felsőbb pártszerveknek azonban jogukban áll módosítani, hatályon kívül helyezni az alsóbb szervek döntését, ha azok nincsenek összhangban a párt politikájával, a felsőbb pártszervek határozataival. Eljárásukat azonban kötelesek megindokolni az illetékes alsóbb pártszerv előtt.

c) A választott pártszervek kötelesek rendszeresen beszámolni az őket megválasztó testületeknek, a párttagságnak, illetve az őket irányító felsőbb pártszerveknek.

d) A határozatot szótöbbséggel hozzák, amelyhez a szavazásra jogosultak legalább kétharmadának jelen kell lennie. A kisebbség köteles magát alávetni a többség által hozott határozatoknak. Kisebbségi véleményét bárki fenntarthatja, a felsőbb pártszervek tudomására hozhatja, de nyílt agitációt nem folytathat mellette sem a párton belül, sem a pártszervezeteken kívül. A kisebbségi vélemény fenntartása senkit nem mentesít a többségi döntés végrehajtása alól.

e) A demokratikus centralizmus célja a kommunista fegyelem megszilárdítása, a párttagság aktivitásának, öntevékenységének fokozása, a pártszerű kritikai légkör biztosítása.

A demokratikus centralizmus elve szoros egységbe foglalja a párton belüli demokráciát és a centralizmust, a központi irányítás és a helyi önállóság egységét, amely csak kölcsönhatásban töltheti be szerepét. Elvének érvényesítése rendkívüli széles területen befolyásolja a párt tevékenységét. Ezért a demokratikus centralizmus érvényesítése nem öncélú feladat, hanem meghatározott politikai célokat, forradalmi célkitűzéseket szolgál. Legfontosabb feladata a párt erejének növelése, a politika megvalósításának biztosítása. A demokratikus centralizmus fontos eszköz a párt vezető szerepe növeléséhez, végső soron a munkáshatalom erősítéséhez, a szocializmus építésének meggyorsításához. Ugyanakkor, elvének megsértése gyengíti a párt vezető szerepét és tömegkapcsolatait.

A PÁRTDEMOKRÁCIA

A párt szervezeti alapelvének két alkotóeleme, a centralizmus és a demokrácia szerves egységet képeznek és egymással állandó kölcsönhatásban állnak. A párt valamennyi feladat előkészítésénél és megoldásánál a lehetőségen belül maximálisan törekszik a demokratikus elvek és módszerek alkalmazására. A párt egész tevékenységét áthatja a *pártdemokrácia elvének* érvényesítése. A párton belüli demokrácia meggyőzést, türelmet és maximális nyilvánosságot foglal magába. Ugyanakkor a pártdemokrácia fogalmán belül mindenkor érvényesíteni kell a párt centrális elemeit is. A párton belül sem lehet feltenni úgy a kérdést, hogy tevékenységében a centralizmus vagy a demokrácia érvényesül-e túlsúlyban, vagy még kevésbé azt, hogy a centralizmus, a központi irányítás erősítése gyengíti-e a pártdemokráciát, vagy hogy a demokratizmus kiszélesítése háttérbe szorítja-e a centralizmust. A centralizmus megfelelő érvényesítése jelentős demokratikus elemet tartalmaz, a pártdemokrácia viszont öncélúvá válik, ha nem segíti elő a központi irányítás megjavítását. Az MSZMP a központi intézkedéseinek meghozatala során mindenkor figyelembe veszi a pártdemokrácia érvényesülését, ugyanakkor a központi intézkedések, kezdeményezések, határozatok hatására maga a pártdemokrácia is

fejlődik. Másrészt a pártdemokrácia érvényesítésének egyik legfőbb célja, hogy elősegítse a párt politikájának kidolgozását és végrehajtását, vagyis, hogy erősítse a központi irányítás hatékonyságát a pártélet centralizmusát. A demokrácia és a centralizmus egységes fejlesztése, főbb vonásainak alkotó alkalmazása a párt egyik legfontosabb és állandó feladatát jelenti.

A pártdemokrácia mindenekelőtt a párttagok jogainak maradéktalan érvényesülését jelenti, amelynek elveit a szervezeti szabályzat tartalmazza. A pártdemokrácia adta jogok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a párttagok részt vegyenek a párt vezető testületeinek megválasztásában; érvényesítsék jogaikat a párt politikájának kialakításában; a párthatározatok kidolgozásában, megvitatásában és törvényerőre emelésében; a különböző pártfórumokon véleményt mondjanak, bírálatot gyakoroljanak az egyes kommunisták és a vezető pártszervek munkája fölött. Fontos ismérve még a párton belüli demokráciának, hogy a pártszervekben és -szervezetekben érvényesüljön a folyamatos beszámoltatás rendszere. Feltételezi, hogy a párttagságot rendszeresen tájékoztassák a párt választott testületeinek tevékenységéről, illetve az adott munkahely előtt álló, a kommunistákat közvetlenül érintő és érdeklő legfontosabb politikai és gazdasági kérdésekről. Mindezen lehetőségek érvényesülésének eredményeként el kell érni, hogy állandóan növekedjen a párttagok öntevékenysége, felelőssége, aktivitása a párt politikájának végrehajtásában.

A párt az elmúlt években egy sor kérdésben szélesítette a *demokratikus vezetési formákat.* A közérdekű feladatok előkészítésénél maximálisan törekedett a tömegek véleményének összegyűjtésére és amennyiben a kérdés jellege lehetővé tette, a széles nyilvánosság biztosítására. Jelentősen növekedett a közép- és az alsó szintű pártszervek, az alapszervezetek önállósága. A párt választási rendszerében, a jelölőbizottságok szerepének növelése, a titkos választások rendszerének kiszélesítése a pártdemokrácia magasabb szintű érvényesítését eredményezte. A demokratizmus fejlődését fejezi ki a különböző szintű pártszervek és a -szervezetek káderhatáskörének a rendezése is.

A pártdemokrácia fejlődése jelentős hatást gyakorol a szocialista demokrácia szélesebb körű (az állami, az üzemi, a szövetkezeti stb.) fejlesztésére. Elsősorban a pártélet demokratizmusa teremti meg azt a kedvező törekvést, légkört, hogy az állami, társadalmi életünk területén meghozzuk a megfelelő intézkedéseket, továbbá hogy a tömegszervezetek és -mozgalmak munkájában is egyre növekvő mértékben érvényesüljenek a demokratikus vonások.

A KOLLEKTÍV VEZETÉS ÉS AZ EGYSZEMÉLYI FELELŐSSÉG

A kollektív vezetés és a személyes felelősség elve a párt szervezeti és működési alapelvének, a demokratikus centralizmusnak elválaszthatatlan része. Gyakorlati alkalmazásuk egyaránt erősíti a pártmunka demokratikus és centrális elemeit. Következetes érvényesítését a párt valamennyi szervezete és tagja számára a szervezeti szabályzatban is előírja: „A pártban a kollektív vezetés és a személyes felelősség elve érvényesül. A választott testületek tagjai egyenjogúak."

A KOLLEKTÍV VEZETÉS

A kollektív vezetés érvényesülése a vezetés lenini elveinek legfontosabb feltétele. Megsértése – mint ahogy az 1956 előtt az MDP-ben is történt – a párt életében súlyos torzulásokhoz vezethet.

Lenin a kollektív vezetés *lényegét* mindenekelőtt abban látta, hogy a pártmunka valamennyi kérdését testületileg vitassák meg és döntsék el. A kollektív vezetésnek van egy tágabb értelmezése is, amely sokkal szélesebb, mint a testületi forma. Ennek gyakorlata alatt a testületi döntések meghozatala előtti széleskörű tanácskozásokat, konzultációkat, közvélemény-kutatásokat értik. Ez lényegében a kollektív vezetés tartozéka. Számos segítséget adhat a helyes döntések meghozatalához, de

nem jelentheti a választott testületek feladatának és felelősségének módosítását vagy megszüntetését.

Amennyiben a kollektív vezetés érvényesül, az biztosítékot ad arra, hogy a testületileg hozott határozatok megfeleljenek a politikai követelményeknek, hogy a szükséges és reális igényeket tartalmazzák és azok maradéktalanul megvalósíthatók legyenek.

A kollektív vezetés fontos szerepet játszik abban, hogy a párt politikájából, az elvi és gyakorlati döntésekből kiküszöböljük a szubjektív, voluntarista elemeket. A történelmi tapasztalatok is azt bizonyítják, hogy a kollektív tapasztalat mindig szélesebb és sokoldalúbb, mint egy ember felismerése. A kollektív bölcsesség az egyik legfontosabb biztosítéka a helyes, tudományosan megalapozott döntéseknek. Ezt szolgálja az MSZMP-nek az a gyakorlata is, hogy a legfontosabb kérdések eldöntése előtt kikérik az állami, a társadalmi szervek, a párttagság, vagy esetenként az ország lakosságának a véleményét is.

A kollektív vezetés biztosítékot ad arra is, hogy a párttagság – megbízottjai útján – részt vegyen a vezetésben. Azzal, hogy a választott testületekben a párttagság minden rétege képviselve van, elérjük azt, hogy a döntések meghozatalában a párttagság széles körének hangulata, álláspontja és érdeke érvényesüljön. Ez viszont elősegíti a végrehajtást, azt, hogy a párttagok mielőbb megismerjék és megértsék a döntések lényegét, azt közvetlenül magukénak érezzék, s így a határozatok végrehajtásának tevékeny résztvevőivé váljanak.

A kollektív vezetés nemcsak a döntések meghozatalának, hanem a végrehajtás *ellenőrzésének* formája és módszere is. A választott pártszervek feladatai közé tartozik a rendszeres beszámolás, illetve a beszámoltatás. Ez egyrészt tartalmazza a felelős személyek beszámoltatását, másrészt a pártszervezeteknek az irányító felsőbb pártszervek előtti elszámolását is.

A kollektív vezetés tehát kettős irányú folyamat, amelynek során az egyik oldalon a döntéseket hozzák, a másik oldalon pedig beszámolnak a döntések gyakorlati végrehajtásáról.

A kollektív vezetés érvényesülését a testületek rendszeres és rendeltetésszerű *működése* biztosítja. Működésük rendjét a szervezeti szabályzat, üléseik gyakoriságát központi határoza-

tok szabályozzák, illetve a konkrét szükségletek határozzák meg. Működésüket különböző követelmények szabályozzák.

1. Mindenekelőtt mindig pontosan be kell tartani a választott testületek *illetékességének* a szabályait, vagyis a *hatáskört*. Minden párttestület azzal foglalkozzon, amiben illetékes, amihez döntési hatásköre és kötelezettsége van. Például olyan kérdésben, amelyben a pártbizottság illetékes, ne a végrehajtó bizottság, vagy a taggyűlés helyett ne a vezetőség vagy a titkár. döntsön. Az irányító pártszervek a döntések meghozatalánál vegyék figyelembe az állami, a társadalmi szervek vagy az irányított pártszervek és -szervezetek hatáskörét. Ne helyettük vagy a fejük felett átnyúlva, nélkülük döntsenek.

2. A testületi döntések *érdemiek* legyenek, ténylegesen fejezzék ki a kollektív véleményt. Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy a testület tagjai, a párttagság számára a döntés meghozatala előtt biztosítani kell a helyes állásfoglaláshoz szükséges tájékozottságot. Tehát, hogy a tárgyalt témakörökben a választott pártszervek tagjai legyenek megfelelően *informáltak*. Biztosítani kell, hogy a testületi tagok lássák a szélesebb összefüggéseket, s az esetleges részkérdésekkel is megismerkedhessenek. Csak így lehet elkerülni a közömbösséget, hogy egyes állásfoglalások szubjektívek vagy tényismeret hiányában felszínesek, ötletszerűek legyenek.

A helyes döntés meghozatalánál arra kell törekedni, hogy az *ne formális jóváhagyás* legyen, hanem körültekintő elemzés és vita alapján szülessen. Kerülni kell a rögtönzést, elejét kell venni a testületi tagok „közömbösségének", a szűk szakmai vagy csoportérdekeknek, a reszortszemléletnek, a pozícióféltés érvényesülésének. A kollektív testületi döntéseknek, a többségi álláspont kialakításának mindenkor elvtársi eszmecsere útján kell létrejönnie.

3. A kollektív vezetés fontos feltételei közé tartozik, hogy a testület tagjai *kölcsönösen bízzanak egymásban*, tiszteljék egymás tudását és tapasztalatát, feltételezzék, hogy véleménye során mindenkit a segíteni akarás és a jóindulat vezérel. Csak akkor lehet eredményes a munka, ha az adott kollektíva körében nincs személyeskedés, intrika, bizalmatlanság vagy előítélet egymással szemben.

4. A kollektív vezetés lenini elvei érvényesülésének fontos feltétele, hogy a párttagok és a választott testületi tagok mindenkor *egyenjogúak*, szavazataik egyenlő értékűek. Ez azt jelenti, hogy a kérdések eldöntésében nem érvényesülhet egyes „hangadók" véleménye vagy a „tekintély"-elv. A testületek vezető beosztású funkcionáriusai nem dönthetik el maguk között előre azokat a kérdéseket, amelyben kollektívan kell dönteni. Természetes tény, hogy a testületek tagjai nem rendelkeznek egyforma politikai, szakmai felkészültséggel, vezetőkészséggel vagy élettapasztalattal. A nagyobb tudást, a szélesebb gyakorlati ismereteket úgy kell kamatoztatni, hogy az a testület többi tagjának az önbizalmát, magabiztosságát, politikai felelősségét is növelje.

AZ EGYSZEMÉLYI FELELŐSSÉG

A kollektív vezetés elve szorosan összefügg a személyes felelősséggel. A párt politikájáért, a határozatok előkészítéséért, a döntések és azok végrehajtásáért a kommunisták egyénileg is felelősek. A személyes felelősség érvényesül:

– az előterjesztéseket készítők munkájában, akik felelősek azok tényszerűségéért, pontosságáért és objektivitásáért;

– a dokumentumok vitájában, amikor a birtokában lévő ismeretet mindenkinek a testület tudomására kell hoznia, mert egy-egy tény elhallgatása is befolyásolhatja a helyes döntések meghozatalát;

– a többségi döntés fegyelmezett elfogadásában, amely során köteles magát mindenki alávetni a többség akaratának, illetve, ha különvéleményét fenntartja, azt csak a felsőbb pártszervvel ismertetheti.

A személyes felelősség legnagyobb érvényesülési tere a döntések *végrehajtásában jelentkezik.* Mindenekelőtt abban, hogy a feladatok végrehajtásához szükséges egyszemélyes felelősök kijelölését kollektív döntés útján hozzák. A döntést hozó testületeknek nemcsak a célokat, a teendőket, hanem a végrehajtó személyeket és felelősöket is meg kell határozni. A vezető testületeknek a személyek helyes kiválasztásával is biz-

tosítaniok kell a végrehajtást, mert alkalmatlan személyek meghíúsíthatják a helyes döntéseket. Végezetül az egyszemélyi felelősség hiánya veszélyeztetheti magát a vezetés kollektivitását is.

A személyes felelősség érvényesülésénél kiemelt feladat hárul a *vezetőségekre, a párttestületek vezetőire.* Munkájukkal személyesen is befolyásolni tudják egy-egy kollektíva munkáját, de felelősek azok tevékenységének összefogásáért és egyes tagjainak neveléséért is. Egyre erőteljesebben jelentkezik minden párttag felelőssége a párt politikája melletti kiállásért, a döntések elfogadtatásáért, esetenként azok védelméért. De a „részfeladatok" megoldásában is jelentősen fokozódik minden párttag felelőssége. Így többek között a Politikai Bizottságnak a tagfelvételi munkáról szóló határozata és a XIII. kongresszus a szervezeti szabályzatban is rögzítette, hogy minden kommunista „cselekvően vegyen részt a párt utánpótlásának nevelésében".

A vezetés elvei azt követelik a pártszervektől és -szervezetektől, hogy a vezetés kollektivitását és egyszemélyi felelősségét ne válasszák el egymástól, ne tekintsék egymást kizáró ellentétnek, hanem mindkettőt együtt, egymással összefüggésben, egyszerre erősítsék. Az egyszemélyi felelősség nem csökkenti, hanem növeli a kollektivitás hatékonyságát, ugyanúgy, mint ahogy a testületi döntés lehet csak az alapja az egyszemélyi felelősök kijelölésének.

A pártegység – egység és vita a pártban

A párt belső életének és működésének feltétele a párt egységének, a párttagok fegyelmének, a pártszerű vitáknak és az önbírálatnak az érvényesítése.

A PÁRT ESZMEI, POLITIKAI, SZERVEZETI ÉS CSELEKVÉSI EGYSÉGE

A párt egysége a munkásosztály győzelmének, a párt erejének és ütőképességének elengedhetetlen feltétele. A párt egysége a politikai hatalom szilárdságát, a szocialista társadalmi rend fejlődését biztosítja. Hiánya – mint ahogy azt történelmünk is bizonyította –, nemcsak a párt, hanem az egész munkáshatalom, a szocialista vívmányok válságát is veszélyezteti. A pártegység megteremtése állandó feladat, amelyet a változó viszonyokhoz, körülményekhez igazodva folyamatosan napirenden kell tartani, s mindenkor a konkrét feladatokhoz kell igazítani.

A kommunista pártok tevékenységének egysége, tagjainak eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységére épül.

A kommunista pártok tevékenységének *eszmei* alapja a társadalom folyamatainak azonos osztályszemléletét, a marxizmus–leninizmus tanításának egységes vállalását, a párt minden tagjának és szervezetének eszmei azonosulását jelenti. Az alapelvekkel való azonosulás mindenekelőtt annak felismerését tükrözi, hogy: az osztályharc a proletariátus és a burzsoázia kibékíthetetlen ellentétén alapul, és szocialista forradalomhoz vezet; a társadalom forradalmi átalakítása a szocializmus győzelmének egyetlen lehetséges útja és a társadalmi fejlődés törvényszerű következménye; a szocializmusért folyó harc vezető ereje a munkásosztály; a munkásosztálynak marxista–le-

ninista pártra van szüksége, amely az osztály élcsapata; a proletár internacionalizmus érvényesülése.

A párt eszmei egységére épül *politikai egysége,* amely során az osztályharc körülményeit a marxizmus–leninizmus elméletére támaszkodva azonos módon ítéli meg; eszerint dolgozza ki politikáját, a távlati célokat, és a harc konkrét feltételeiből adódó közvetlen gyakorlati lépéseket. A politikai egységnek kell érvényesülnie a kitűzött politikai irányvonal egyöntetű és teljes elfogadásában, valamint annak következetes képviseletében.

Az eszmei, politikai egységhez kapcsolódik a *szervezeti egység.* A szervezeti egység azt jelenti, hogy a párt szervezetileg egységes egész, felépítésében, működésében azonos elvek érvényesülnek. A párt soraiban rend s fegyelem van. Minden párttag alapszervezethez tartozik, amelynek életében köteles aktívan részt venni. Az egyes alapszervezetek és szervezetek szigorú rendben kapcsolódnak egymáshoz, amelyek egyetlen központi irányítás alatt végzik munkájukat. Ez egyben azt is jelenti, hogy az alsóbb szintű pártszervek és -szervezetek, az egyes párttagok kötelesek végrehajtani a felsőbb szervek határozatait. A szervezeti egység azt is jelenti, hogy a párt nem tűr meg soraiban frakciózást, semmiféle szervezeti elkülönülést.

A *cselekvési egységben* kifejeződik, hogy a párt minden szervezete és tagjai aktívan részt vegyenek a párt eszméinek terjesztésében, politikájának, feladatainak kidolgozásában. Napjainkban is egyik legfontosabb kötelességünk a párthatározatok következetes képviselete, a mellettük való kiállás és fegyelmezett végrehajtásuk.

Mindezekből látszik, hogy a párt eszmei, politikai, szervezeti, cselekvési egysége nem öncélú követelmény, hanem szorosan kapcsolódik a kommunisták tevékenységéhez, gondolkodásához, magatartásához, hogy annak nap mint nap a párttagok minden cselekedetében érvényesülnie kell.

Mindezekhez az elvekhez szorosan kapcsolódik a *párttagok fegyelme,* amelyet a pártba való belépéskor mindenki önként vállalt. Senkit nem lehet kötelezni arra, hogy párttag legyen, de aki ezt önként, saját elhatározásából vállalja, annak vállalnia kell a párttagsággal járó kötelezettségeket, a párt szervezeti

rendjét és fegyelmét. A párt nem tűrheti meg soraiban azokat, akik megbontják a fegyelmet, nem hajtják végre a határozatokat. Aki fegyelmi vétséget követ el, a szervezeti szabályzat értelmében pártbüntetésben részesül; törölhetik vagy súlyosabb esetben ki is zárhatják a párttagok soraiból. De arra is van mód, hogy aki nem tudja vagy nem akarja vállalni a párttagsággal járó kötelezettségeket, az minden következmény nélkül önként kilépjen a pártból.

A párt működésének demokratikus vonásaihoz tartozik a párton belüli *vita szabadsága*, a nyílt, őszinte véleménynyilvánítás. A párton belüli egység megvalósítása állandóan megújuló folyamat, amely során az élet által létrehozott jelenségekkel kapcsolatban a pártnak állást kell foglalnia, és azokat politikája kidolgozásánál figyelembe kell vennie. A párton belüli vita általában a nézetek, a véleménykülönbségek egybevetését, a helyes álláspontok kialakítását jelenti. A döntések előtti vita biztosítja, hogy valamennyi körülmény pontos számbavétele, mérlegelése után a döntési alternatívák közül a legkedvezőbb kerüljön kidolgozásra, illetve elfogadásra.

A párton belüli vitákban is érződik a párttagoknak a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helye, osztályhoz, réteghez tartozása, ami a kérdések eltérő megközelítésében, megítélésében s megoldásában is kifejezésre juthat, de mindezek az egyes vitakérdések sokoldalú megközelítését is biztosítják.

A *párton belüli* vitákban is érvényesülnie kell néhány *alapvető követelménynek:*

– A párton belüli viták nem érinthetik és *nem kezdhetik ki a párt politikájának*, eszmei-szervezeti rendjének *alapelveit.* Nem lehet vita például olyan kérdésekről, hogy a szocialista társadalomban a párt vezető erő és a munkásosztály élcsapata. A vitának az alapelvek következetes érvényesítését és megvalósítását kell szolgálnia.

– A viták *nem lehetnek öncélúak*, nem gyengíthetik a párt egységét, a politikai célkitűzéseket és azok megvalósítását. A vitáknak a párt erősítését kell szolgálniuk.

– A viták *nem folyhatnak vég nélkül*, nem hátráltathatják a cselekvést. Azokat határozattal kell bezárni. Ebben az

esetben mindenki a többség döntésének köteles magát alávetni, és annak szellemében cselekedni.

A párton belüli viták akkor viszik igazán előre a közös ügyet, ha azok során pártszerű keretek között hangoznak el a *bírálatok* és az *önbírálatok*. A bírálat szabadságát biztosítja a szervezeti szabályzat is, amikor szigorú felelősségre vonást helyez kilátásba azok számára, akik megtorolják a bírálatot. A pártszerű bírálat biztosítja a gyakorlat során tapasztalt ellentmondások, fogyatékosságok és következetlenségek feltárását. A bírálattal szemben mindenkori követelmény, hogy tárgyilagos legyen és a valós tényekre épüljön.

A bírálat mellett szükség van a megfelelő *önkritikai* szellemre, szükség esetén az *önbírálatra*, amely visszatukrözi az adott kollektíva vagy személy politikai érettségét, felkészultségét. Nincs szükség azonban az olyan önkritikára, amely nem eredményez változásokat a szervezet munkájában, az egyes emberek kiállásában és viselkedésében. Amikor a helyzet megkívánta, pártunknak is volt és van ereje munkájának önkritikus értékelésére. Ilyen esetekben korábbi döntéseit felülvizsgálja és változtat azokon, amelyeket az élet nem igazolt vagy már túlhaladott.

A pártmunka mozgalmi jellege

A szocialista társadalom építésében elért sikerek fő forrása a párt vezető szerepének és működésének következetes érvényesülése. Ennek fontos meghatározó feltétele a párt egységének, szervezettségének, a kommunisták politikai, mozgalmi erejének és tudatosságának állandó erősítése.

Ebből indult ki pártunk XI. kongresszusa, amikor határozatában megfogalmazta: „Tovább kell erősíteni a pártmunka politikai, mozgalmi jellegét. Minden szinten fel kell lépni a helyenként mutatkozó hivatalnoki stílus ellen, mert ez rontja a dolgozó emberek és a párt kapcsolatát. A felesleges ülésezés, az indokolatlanul sok papírmunka figyelmet és energiát von el a tömegek körében folytatott politikai tevékenységéből."

A párt politikai szervezet, mely céljait elsősorban politikai, mozgalmi eszközökkel, a párttagság aktív részvételével, a tömegek között végzett nevelő-szervező munkával éri el. Elsődlegesnek a közvetlen emberi kapcsolatokat, a meggyőző szót, az érveket tekinti. Elveti a meggyőző munkát helyettesítő utasításokat, a túlszabályozottságot, a sematizmust. Szükség van azonban a mozgalmi élet főbb területeinek szabályozására, hogy biztosítva legyen a munka tervszerűsége, rendszeressége és ütemessége.

A mozgalmi jelleg erősítése együtt feltételezi a párt belső életének, testületei munkájának fejlesztését, a fellelhető bürokratikus munkák csökkentését.

– A pártmunka mozgalmi jellege érvényesül a párt *irányító tevékenységében.* Pártunk ugyan kormányzó párt, de nem uralkodó párt a szó köznapi értelmében. A párt a politika eszközeivel irányít, nem utasításokkal, parancsokkal, és politikáját nemcsak a vezető szervek „csinálják", hanem alakításában tevőlegesen részt vesz az egész párttagság.

– A párton belüli és a párton kívüli kapcsolatokban különösen nagy szerepe van az *élőszónak, az emberi kapcsolatnak.* A párt a politikai munka eszközeinek egyidejű és összehangolt alkalmazására törekszik. A párt politikája melletti érvelés és meggyőzés párosul a mozgósítással, a szervezéssel és a végrehajtás területén a párttagok példamutatásával. A politikai mozgalmi jelleg fejlesztésével együtt határozottabban kell fellépni a párt tömegkapcsolataiban helyenként jelentkező olyan nemkívánatos jelenségekkel szemben, mint az önelégültség, a dolgozók kezdeményezésének lebecsülése és a befelé fordulás.

– A mozgalmi jelleg erősítésének fontos tényezője, hogy a gyakorlat által felvetett kérdéseket a pártszervek saját hatáskörükben, *helyileg oldják meg* és ne várjanak a felsőbb szervek határozataira akkor is, amikor lehet és kell is önállóan cselekedniök.

– Az eddiginél határozottabban kell fellépni a pártszervezetek *önállóságának* növeléséért, és tovább kell csökkenteni a ma még fellelhető túlszabályozottságot, mert az akadályozza a pártszervek és -szervezetek öntevékenységének kibontakozását, a gyakorlatban felmerülő kérdésekhez való rugalmasabb alkalmazkodást. Arra kell törekedni, hogy minél több időt és energiát fordítsanak az adott testület vagy pártszervezet tagjait leginkább érdeklő kérdések vitájára, és törekedjenek a gyakorlati eredmények elérésére.

– Helyenként a *sok írásos határozat* is hozzájárul a túlszabályozottsághoz, amely gátolja a mozgalmi jelleg erősítését. Lehetőleg mellőzni kell az olyan feladatok írásos határozatban való rögzítését, amelyek élőszóval, szervező, mozgósító, nevelő munkával is megoldhatók.

– A mozgalmi jelleg erősítését segítheti a *testületi munka* javítása, erősítése. Meg kell szabadulni a formális, terjengős, kinyilatkoztató jellegű beszámolóktól. Az előterjesztések néhány lényeges kérdésre terjednek ki, azokra, amelyek különösen időszerűek. A testületek figyelme, a vita tartalma jobban irányuljon a konkrét tennivalók meghatározására, a végrehajtás feltételeinek vizsgálatára és megtételére.

– A mozgalmi jelleg erősítésében megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az *alapszervezetekre.* Tartalmi munká-

jukban fokozni kell az életszerűséget, csökkenteni a formális elemeket. Nagyobb figyelmet kell fordítani a napirendek tervezésére. El kell hagyni a formális napirendeket, beszámolókat, amelyeket csak nehezen, kényszeredetten vitat meg a tagság.

A *pártcsoportokat* még inkább a mozgalmi élet műhelyévé kell tenni. A pártcsoportok megbeszélései, kötetlen eszmecseréi céltudatosabban szolgálják a párthatározatok megismerését, megértését, a kommunista nevelést és a munka számonkérését.

– Fel kell számolni a *rendezvénycentrikus* szemléletet, a formális és tartalmatlan értekezleteket, a hosszúra nyúló tanácskozásokat, amelyek sok energiát, időt kötnek le, ugyanakkor türelmetlenséget, közönyösséget váltanak ki és gátolják a kezdeményezést, az alkotókészséget.

– A mozgalmi jelleg fejlesztését szolgálja a közösséghez és az egymáshoz való tartozás érzésének erősítése, a párttagokkal való *személyes foglalkozás*, az emberi gondok, problémák meghallgatása, esetleg azok megszüntetésének segítése. A párttagoknak is lehetnek politikai jellegű problémáik, amelyeket közvetlen emberi beszélgetések során lehet tisztázni.

– A párt mozgalmi jellege erősítésének egyik fontos feltétele az *írásos munka csökkentésére* hozott párthatározatok végrehajtása. Egyértelművé kell tenni, hogy az eleven kapcsolatok hiányát nem lehet áthidalni írásos jelentések sokaságával. A túlzott biztonságra törekvés, az önigazolás érdekében nem lehet a papírmunkát megnövelni.

Az MSZMP szervezeti felépítése, a pártalapszervezetek szerepe és feladatai

A párt tevékenységét biztosító elméleti, politikai kérdések mellett rendkívül fontosak a szervezeti kérdésekre, a párt szervezeti felépítésére és működésére vonatkozó útmutatások. Ha a párt szervezeti felépítése és működése megfelelően igazodik a politikai és a társadalmi igényekhez, az alapvetően megnöveli erejét, meghatározó módon kiszélesíti tömegkapcsolatait, biztosítja a párt vezető szerepét a társadalmi élet minden területén.

A párt szervezeti formáit alapvetően az objektív társadalmi viszonyok, a párt előtt álló feladatok határozzák meg. Mivel a társadalmi fejlődés különböző szakaszaiban a politikai feladatok változnak, ezért ezt időben követnie kell a párt szervezeti formáinak is. Sőt, a párt szervezeti kereteinek, módszereinek egy része a társadalmi fejlődés különböző szakaszaiban nemcsak átalakul, módosul, hanem egyesek meg is szűnnek, vagy új formák jönnek létre. Ilyen újabb változást jelentett a közigazgatás átszervezése, amikor a járások megszűntek, és városi jogú nagyközségi vagy megyei irányítású nagyközségi pártbizottságok jöttek létre. Ilyen volt az ágazati pártbizottságok létrehozása is.

A párt szervezeti felépítésének fejlődése, változása nem spontán folyamat vagy szubjektív elképzelések eredménye. Egyik oldalról azt mindenkor széles körű tapasztalatszerzés, azok elemzése, a kommunisták véleményének kikérése előzi meg. Másik oldalról a szervezeti változásokat minden esetben a párt legmagasabb fórumai, legtöbbször a kongresszus – a szervezeti szabályzat módosításával –, esetenként pártértekezlet, a Központi Bizottság vagy a Politikai Bizottság hagyja jóvá.

A párt szervezeti kereteinek kialakításánál külön fel kell

hívni a figyelmet arra, hogy a párt szervezeti kereteï általában követik az állami, közigazgatási és a gazdasági felépítményt, de sohasem szabad azt „automatikusan" másolni. Ugyanúgy hibás gyakorlat, ha a tömegszervezetek és -mozgalmak szervezeti formáira mechanikusan a párt gyakorlatát alkalmazzuk.

A PÁRT SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

A párt legfelsőbb szerve a *kongresszus*, amely ötévenként ül össze. Ezen értékelik az előző időszak munkáját és meghatározzák a következő időszak feladatait. A kongresszus küldötteit azokon a budapesti, a megyei és a megyei jogú, illetve azon nagyüzemi pártértekezleteken választják meg, ahol a taglétszám eléri a kongresszusi küldöttek megválasztásához szükséges szintet. A KB és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjai szavazati joggal vesznek részt a kongresszuson.

A kongresszus az értékelésen és feladatmeghatározáson túl szükség esetén módosítja a párt szervezeti szabályzatát, megválasztja a Központi Bizottságot és a Központi Ellenőrző Bizottságot.

A *Központi Bizottság* a kongresszuson megválasztja tagjai sorából a párt főtitkárát, főtitkárhelyettesét, a Politikai Bizottság és a Titkárság tagjait, a KB mellett működő munkabizottságokat és azok vezetőit, valamint a munkaközösségek elnökeit. Kinevezi a KB osztályvezetőit, intézményeinek, lapjának és folyóiratának vezetőit. Két kongresszus között a párt legmagasabb fóruma a Központi Bizottság. Ülésein általában hosszabb távra szóló elvi jellegű határozatokat hoznak, döntenek, illetve állást foglalnak különböző személyi kérdésekben. A KB indokolt esetben nagyobb jelentőségű kérdések megvitatására pártértekezletet hívhat össze. Ülései közül kiemelkedik a két kongresszus közötti időszak félidejében tartott KB-ülés.

A *Politikai Bizottság* előkészíti a KB üléseit, dönt a hatáskörébe tartozó gyakorlati jellegű párt, társadalmi, gazdasági, ideológiai, kulturális stb. jellegű kérdésekben, illetve személyi ügyekben. Munkájáért a Központi Bizottságnak felelős.

A Központi Bizottság *Titkársága* szervezi, összehangolja és ellenőrzi a kongresszus, a KB, a Politikai Bizottság határozatainak végrehajtását. Dönt a hatáskörébe tartozó szervezeti, személyi kérdésekben. Gondoskodik a KB apparátusa munkájának irányításáról, összehangolja a területi pártszervek tevékenységét.

A Központi Bizottság munkáját segítik az agitációs és propaganda, a gazdaságpolitikai, az ifjúsági, a káderpolitikai munkabizottságok, továbbá a pártépítési, közgazdasági, szövetkezetpolitikai, művelődéspolitikai munkaközösségek.

A Központi Bizottság három intézménye a *Politikai Főiskola*, a *Párttörténeti* és a *Társadalomtudományi Intézet*.

A kongresszus közvetlenül választja meg a *Központi Ellenőrző Bizottságot*, amely a Központi Bizottsággal azonos szintű szerv. Hatáskörébe tartozik: a KEB elnökének, titkárának és titkárságának megválasztása; az alsóbb szervek fegyelmi határozata ellen benyújtott fellebbezések vizsgálata. Szükség esetén hatáskörébe von fegyelmi ügyeket; ellenőrzi a KB pénzgazdálkodását.

Az alsóbb szintű *pártszervek és -szervezetek* szervezeti felépítését és működését a *területi-üzemi* elv szabályozza, amelynek lényege, hogy a párt alsóbb szervei és szervezetei különböző közigazgatási egysegekre és az üzemekre (ide kell érteni hivatalokat, intézményeket stb.) épülnek. Ez biztosítja, hogy minden közigazgatási területen és munkahelyen csak egy irányító pártszerv működjön, az állami, gazdasági szervek, a tömegszervezetek és -mozgalmak politikai irányítását az ott működő pártszervek gyakorolják. A területi elvtől való eltérést közigazgatási határon belül a budapesti és a megyei pártbizottságok, illetve azok határait érintő eltérést a Politikai Bizottság engedélyezhet.

A PÁRTBIZOTTSÁGOK RENDSZERE

A párt szervezeti felépítésében jelentős helyet foglalnak el a pártbizottságok és a pártvezetőségek, amelyek egy-egy közigazgatási területen, vagy munkahelyen, tanintézetben képvi-

selik a pártot és ellátják a politikai irányító tevékenységet. Politikailag felelősek a területükön folyó eszmei-politikai, gazdasági, kulturális munkáért. Tevékenységük során részt vesznek a politika kialakításban. Biztosítják a felsőbb szervek határozatainak megismertetését, megértetését és elfogadtatását, azoknak a helyi viszonyokra való alkalmazását, továbbá szervezik, segítik és ellenőrzik végrehajtásukat.

A PÁRTBIZOTTSÁGOK A SZERVEZETI RENDSZERBEN ELFOGLALT HELYÜK ÉS JOGKÖRÜK SZERINT

a) *Megyei jogú pártbizottságok.* Ide tartoznak a budapesti, a 19 megyei, a Magyar Néphadseregben, a Belügyminisztériumban, a Határőrségnél, és a Külügyminisztériumban működő pártbizottságok.

b) Budapesti *kerületi, a városi, a kerületi jogú* (Budapesti Rendőr-főkapitányság, Fővárosi Tanács, egyes egyetemek), illetve a *városi jogú pártbizottságok.* Ez utóbbiak körébe tartoznak: a városi jogú nagyközségi; a közvetlen megyei irányítású nagyközségi és a városi jogú üzemi, hivatali, intézményi stb. pártbizottságok.

c) A pártbizottságok következő szintjén azokat a pártbizottságokat találjuk, amelyek *egy-egy községben, munkahelyen* vagy *tanintézetben* működő pártszervezet munkáját irányítják. Így lehetnek községi, üzemi, mezőgazdasági termelőszövetkezeti, intézményi, fegyveres egységek stb. pártbizottságai.

d) Végezetül beszélünk az úgynevezett *közbeeső* pártbizottságokról, amelyek egy-egy üzemi, hivatali, intézményi pártbizottság (amelyet területi pártszerv irányít) és az alapszervezetek között helyezkednek el.

A *pártbizottságokat* (választott testületet) ötévenként a pártértekezleteken választják meg. Két választás között az adott területen ezek a párt legmagasabb fórumai. A Politikai Bizottság a XIII. kongresszust megelőző választások során engedélyezte, hogy a budapesti, a megyei és a megyei jogú párt-

bizottságok által kijelölt üzemben, hivatalban, intézményben, a fegyveres erők egységeinél és néhány nem városi jogú nagyközségben a pártalapszervezetek irányítására végrehajtó bizottság nélküli egytestületi – 13–19 tagú – pártbizottságot válasszanak.

A *párt-végrehajtóbizottságokat* a pártbizottsági tagok közül választják meg. E testület határozathozatali joggal rendelkezik, dönt a hatáskörébe utalt témákban, a pártbizottság két ülése között – annak nevében – irányítja és szervezi a munkát.

Állandó jellegű munkabizottságokat – gazdasági és szövetkezetpolitikai, ifjúsági, pártépítési, propaganda és művelődésügyi – választanak a területi, üzemi, hivatali, intézményi pártbizottságok. E munkabizottságok nem vezető testületek, hanem azoknak (pártbizottság, végrehajtó bizottság) alárendelve fejtik ki tevékenységüket, mint javaslattevő, véleményező szervek. A pártbizottságok valamilyen feladat elvégzésére létrehozhatnak ideiglenes munkabizottságokat is. E bizottságokat azonban a munka elvégzése után fel kell oszlatni.

A pártbizottságok fontos szerve a *pártfegyelmi bizottság*, amelyet a területi – budapesti, megyei, megyei jogú, kerületi, városi, kerületi és városi jogú –, továbbá községi, üzemi, hivatali, intézményi stb. pártbizottságok választanak, azok irányítják, azoknak beszámolási kötelezettséggel tartozik. Létszáma 5–13 fő, tagjai lehetnek pártbizottsági tagok is. Legfontosabb feladatai közé tartozik: az első fokú fegyelmi vizsgálatok; az alapszervezeti kizárási határozatok jóváhagyása; pártbüntetések elleni fellebbezések tárgyalása; pártbüntetések eltörlése; kizártak tagfelvételéhez való hozzájárulás; a PB megbízásából fegyelmi ügyeket vizsgál és azokban dönt; hatáskörében fegyelmi vizsgálatot indíthat stb.

A PÁRTVEZETŐSÉGEK

A pártvezetőségek olyan munkahelyen, tanintézetben vagy községben levő pártszervezetekben hozhatók létre, ahol több pártalapszervezet működik, de a pártbizottság létrehozásához – munkahelyeken, tanintézetekben 200 fő, községekben 150

fő – nincsenek meg a feltételek. A XI. kongresszust megelőzően a pártvezetőséget csúcsvezetőségnek hívtuk. E kongresszus a korábbi koordinációs hatáskörüket döntési, irányítási jogkörrel bővítette.

A PÁRTALAPSZERVEZETEK

Az alapszervezetek fontos helyet foglalnak el a párt életében. A demokratikus centralizmus elvének megfelelően a párt az alapszervezetekre épül, ezek tehát a párt legkisebb *önálló* szervezeti egységét képezik. Az alapszervezet helyét és jelentőségét meghatározza az a tény, hogy a párttagok elsősorban itt érvényesítik a szervezeti szabályzatban megfogalmazott jogaikat és teljesítik kötelességüket. Az MSZMP Szervezeti Szabályzata is kimondja, hogy a párt tagja az lehet, aki „rendszeresen részt vesz a párt valamelyik alapszervezetének munkájában". Tehát a párttagnak nem általában, valahol, hanem alapszervezetében kell pártmunkát végeznie, ami által az alapszervezet válik a pártmunka első számú területévé.

Szocialista építőmunkánk során az alapszervezetek szerepe erőteljesen növekszik. Ez a tendencia társadalmunk objektív körülményeiből adódik, de következik a párt és a társadalom előtt álló feladatokból is. Mindenekelőtt két körülmény indokolja a pártalapszervezetek jelentőségének a növekedését. Az *egyik*, hogy társadalmi, állami és gazdasági életünkben nő a helyi szervek hatásköre, önállósága, szélesedik azoknak a kérdéseknek a köre, amelyekben az alapszervezetek jogosultak dönteni. Mindez növeli a pártalapszervezetek politikai súlyát, de egyben nagyobb követelményeket és felelősséget is támaszt velük szemben. A *másik* tényező, hogy a szocialista demokrácia fejlődése együtt jár a dolgozó tömegek aktivitásának és a társadalmi életben való tudatos részvételének kiszélesedésével. Különösen növekszik az igény az iránt, hogy a párttagok részt vegyenek a közéletünket és a párt egész tevékenységét befolyásoló kérdések kialakításában, eldöntésében. Ez ugyancsak növeli az alapszervezeti munka jelentőségét és súlyát.

Az alapszervezet a párt részét alkotó *önálló* politikai szervezet, amely a következőkben érvényesül:

– Az alapszervezetnek elsősorban a párt össztársadalmi érdekeket szolgáló politikájának megvalósítása a feladata, de tagsága egy szűkebb kollektívának a része, amelynek megvannak a sajátos érdekei is. Így a társadalmi és a helyi célkitűzéseket elsősorban e szinten kell összehangolni.

– Az alapszervezet a legkisebb önálló egység, amelyet a szervezeti szabályzat határozathozatali joggal ruházott fel. Így adott területen a helyi politikai kezdeményezések központja, döntéseket, állásfoglalásokat tehet, amely azonban nem lehet ellentétes a felsőbb pártszervek határozataival, a párt politikájával.

– Az alapszervezet működési területén a „pártot" képviseli, érvényesíti a párt vezető szerepéből az alapszervezetre háruló funkciókat.

AZ ALAPSZERVEZETEK LÉTREHOZÁSÁNAK RENDJE ÉS CSOPORTOSÍTÁSA

Az alapszervezetek létrehozása a területi-üzemi elv alapján történik. Az alapszervezetek elsősorban munkahelyeken, tanintézetekben jönnek létre, de lakóhelyeken is működnek lakóterületi-körzeti alapszervezetek, ahová elsősorban a nyugdíjasok, szabadfoglalkozásúak, háziasszonyok tartoznak.

Az alapszervezet létrehozását két feltétel szabályozza. Az *egyik*, hogy ott lehet létrehozni, ahol legalább három párttag van. Ilyen kis létszámú alapszervezet nehezen tud eleget tenni sokirányú feladatainak, ezért elsősorban ott célszerű megalakítani, ahol megvan a taglétszám növekedésének a lehetősége. Az alapszervezet létrehozásának *másik* feltétele – a demokratikus centralizmus elvéből adódik –, hogy ahhoz a felsőbb (kerületi és városi, városi jogú) pártszerv jóváhagyása szükséges. Az alapszervezetek létrehozását kérhetik a helyi kommunisták, és kezdeményezheti a felsőbb pártszerv is.

Az alapszervezeteket két szempont szerint *csoportosíthatjuk. Egyrészt* aszerint, hogy a társadalom életének mely ágazatában

tevékenykednek. Ennek megfelelően beszélünk ipari, termelőszövetkezeti, hivatali, intézményi, lakóterületi-körzeti, fegyveres testületeknél stb. működő alapszervezetekről. A *másik* megkülönböztetést aszerint tesszük, hogy a párt szervezeti felépítésében hol foglalnak helyet. Ennek alapján beszélünk a területi pártszervek *közvetlen irányítása* alá tartozó alapszervezetekről, amikor az adott munkahelyen, tanintézetben vagy közigazgatási egységben egyetlen alapszervezet tevékenykedik, vagyis a helyi pártszervezet az alapszervezettel azonos. Amennyiben egy adott üzemi, hivatali, intézményi egységben több alapszervezet van és munkájukat pártbizottság vagy pártvezetőség fogja össze, ez esetben *decentralizált alapszervezetekről* beszélünk, amelyek a helyi pártszervezet részeként tevékenykednek.

AZ ALAPSZERVEZETEK FELADATAI

Jól mutatják az alapszervezetek jelentőségét azok a feladatok, amelyeket a szervezeti szabályzat határoz meg számukra. A párt egész működése és jövője szempontjából kiemelkedő szerepük van a párt *utánpótlásának* a nevelésében, a párt összetételének és számszerű fejlődésének az alakításában. „A *felvételről* a taggyűlés határoz" – mondja ki a szervezeti szabályzat, ezáltal az alapszervezet az, amely biztosítja a pártonkívülieknek a párthoz vezető utat.

Az alapszervezeteknek széles körű joguk és egyben felelősségük van a *pártfegyelmi* munkában. A párttagok felelősségre vonása, elmarasztalása, megbüntetése, végső esetben a kizárása is hatáskörükbe tartozik.

Kiemelkedő jelentőséggel bírnak az alapszervezetek a párt *politikájának* a tömegek közé történő *eljuttatásában*, magyarázásában, elfogadtatásában és a gyakorlati végrehajtásba való bevonásában.

Adott területen a pártalapszervezetbe tömörülnek a kollektíva legjobbjai. Ezért példamutatásukkal elsőrendű felelősségük van a *politikai, a munkahelyi légkör* alakításában, az emberi kapcsolatok fejlesztésében. Kiemelkedő kötelességük a

párt eszmei-politikai egységének a megteremtése, megvédése és erősítése. Ezen keresztül is biztosítaniuk kell működési területükön a vezetés elvi-politikai alapokon nyugvó egységét, az ott lévők egymás iránti megbecsülését, őszinte viszonyát.

A pártalapszervezetek joga és kötelessége, hogy területén biztosítsa a *párt politikájának érvényesítését*, segítse és ellenőrizze az ott működő állami, gazdasági szervek, tömegszervezetek és -mozgalmak tevékenységét. Munkájuk értékelésével, a hibák feltárásával és megszüntetésükre tett javaslataikkal segítik elő a feladatok megoldását. Felelősségteljes a feladatuk a kádermunkában, a káderek nevelésében és továbbképzésében is.

A demokratikus centralizmus elvének megfelelően a párt szervezeti felépítésének az alapszervezetek a *kiinduló, alapvető egységei.* Az alapszervezetek küldötteiken keresztül részt vesznek a felsőbb pártszervek munkájában, létrehozásában. Küldötteik útján közvetett módon, saját javaslataik, kezdeményezéseik, állásfoglalásaik révén pedig közvetlenül is részt vesznek a párt politikájának kialakításában. Az alapszervezetek tehát a párttagság és a felsőbb pártszervek közötti kapcsolat nélkülözhetetlen láncszemei, tényezői.

A TAGGYŰLÉS
AZ ALAPSZERVEZET LEGFŐBB SZERVE

A párttaggyűlés nem csupán egy értekezlet vagy gyűlés a sok közül, hanem az alapszervezet legfőbb szerve. Olyan irányító fórum, amelynek a legfontosabb helyi politikai kérdésekben döntési, beszámoltatási és ellenőrzési joga van.

Kiemelkedő szerepe van a pártélet demokratizmusának érvényesülésében. A párttagság e fórumon kapcsolódik be a politika formálásába és vesz részt a helyi jellegű kérdések eldöntésében; többek között a vezetőség megválasztásában és a tevékenysége feletti ellenőrzésben. A taggyűlésen határoznak a párttagfelvételek, a pártbüntetések vagy a párttagság megszüntetése ügyében.

Fontos helyet tölt be a taggyűlés a párttagság tájékoztatási és a felsőbb pártszervek információs rendszerében. A párttag-

ság elsősorban e fórumon kap tájékoztatást a felsőbb szervek határozatairól, állásfoglalásairól, de az adott területen történt lényeges eseményekről is itt lehet elsősorban tudomást szerezni. Itt összegezik a határozatok végrehajtásának tapasztalatait, amely jelentős információs bázisa a felsőbb pártszerveknek, mert képviselőik személyes tapasztalatokat szerezhetnek döntéseik helyességéről, fogadtatásáról és végrehajtásáról.

A párttaggyűlés demokratikus fórumot biztosít minden párttag számára, ahol a kommunisták *elmondhatják véleményüket*, elgondolásaikat a párt politikájának, munkájának bármely kérdéséről. Ezáltal a taggyűlés mint fórum nemcsak a határozatok végrehajtásába, hanem a politika kialakításába, formálásába is bekapcsolódik.

A párttaggyűléseknek nagyon fontos szerepük van a kommunisták eszmei, politikai és cselekvési egységének megteremtésében. A taggyűlés mint *vitafórum* biztosítja a különböző kérdések megvitatását és a határozatok meghozatalát, amelynek a vitája során alakul ki a kommunisták akarati és cselekvési egysége.

E fórumokon történik a párttagoknak feladattal való ellátása és a *pártmegbízatások kiadása.* Ugyancsak itt adnak számot a párttagok végzett munkájukról, itt *értékeli* a vezetőség is a tagság tevékenységét, munkáját és viszont. Ennek alapján méltán tartjuk a taggyűlést a kommunisták nevelő tanácskozásának, az alapszervezet legmagasabb fórumának.

A taggyűlések között kiemelkedő jelentőségük van az éves beszámoló és az ötévenként tartott vezetőségválasztó taggyűléseknek. Ezeken a párttagság átfogóan értékeli a pártvezetőség, a párttagság, az egész pártszervezet évi, illetve ötesztendős munkáját.

A taggyűlés kiemelkedő szerepét csak akkor töltheti be, ha nem válik formális rendezvénnyé. Ha mindenkor a legfontosabb és nem a lényegtelen kérdésekkel foglalkozik, ha a döntés a tagság közös véleménye alapján születik és az meg is valósul. A párt ott tölti be maradéktalanul vezető szerepét, ott érvényesül a kommunista aktivitás és példamutatás, ahol a taggyűlés nem formálisan teljesíti hivatását.

AZ ALAPSZERVEZETI VEZETŐSÉGEK

Az alapszervezetek munkájának irányítására, az ügyek intézésére – általában ötévenként – a taggyűlés titkosan vezetőséget választ. A két taggyűlés közötti időszakban a vezetőség képviseli az alapszervezetet. A vezetőség feladata, hogy a *két taggyűlés között irányítsa, szervezze az alapszervezet munkáját.* Munkájuk tartalmát alapvetően a felsőbb pártszervek határozatainak feldolgozása, az azokból adódó feladatok meghatározása, továbbá működési területük időszerű kérdéseinek tárgyalása, az alapszervezet feladatainak kijelölése, a taggyűlések előkészítése, megszervezése képezi. A vezetőség a taggyűlés által jóváhagyott munkaterv alapján végzi munkáját. Tevékenységéért közvetlenül a taggyűlésnek és a felsőbb szintű irányító pártszervnek felelős. Tevékenységének fő jellemzője a kollektivitás és a személyi felelősség. A vezetőség tagjai személyükben felelősek a rájuk bízott részterületekért, ahol önállóan és teljes felelősséggel dolgoznak. A vezetőség tagjai a pártdemokrácia elvének megfelelően egyenjogúak. A vezetőség élén az alapszervezet titkára áll, tagjai még a reszortterületekért felelős személyek. A reszortfeladatok élén nagyobb alapszervezetben egy-egy vezetőségi tag áll, kisebb taglétszámú alapszervezetekben egyes területeket összevonnak. A reszortfelelősök, általában a következők: szervező titkár (titkárhelyettes), agitációs és propaganda-, tömegszervezeti, termelési, gazdasági és nőfelelős.

A PÁRTCSOPORTOK

A pártcsoportok a pártalapszervezetek szervezetileg legkisebb egységei, munkájukat a pártcsoport-értekezleten megválasztott bizalmi irányítja. A pártcsoportokat nagyobb létszámú alapszervezetekben célszerű létrehozni, egy-egy termelési egységre, munkaköri kollektívára építve. A pártcsoport nem önálló pártszerv. Feladatait az alapszervezet taggyűlése, vezetősége szabja meg, döntési, határozathozatali joggal nem rendelkezik. A pártcsoportok fontos szerepet töltenek be a párttagokkal

való közvetlen, személyes kapcsolat kialakításában, a körükben felmerült konkrét kérdések megvitatásában, a politikai hangulat formálásában, a taggyűlések előkészítésében. Két taggyűlés között célszerű pártcsoport-értekezleteket tartani és a párttagságot érintő legfontosabb kérdéseket megvitatni.

A párttag feladatai

Pártunk demokratikus jellegéből adódik, hogy a pártba lépés mindenki számára *önkéntes*, a felvétel alapja pedig az *alkalmasság*. Az MSZMP tagfelvételi elvei a pártról, a párttagságról szóló lenini tanításokon alapulnak, de a követelmények konkrét tartalmát mindenkor a párt előtt álló politikai feladatok határozzák meg. Mindezek alapján a párt tagja az lehet: aki magáévá teszi a marxista–leninista eszméket, elfogadja a párt politikáját, irányvonalát és munkálkodik valóra váltásáért; részt vesz valamelyik pártalapszervezet munkájában; anyagilag is támogatja a pártot. A párton belüli feladatokat a szervezeti szabályzatban megfogalmazott kötelességek és jogok jelentik.

A PÁRTTAGSÁG KÖVETELMÉNYEI

A Magyar Szocialista Munkáspártnak minden magyar állampolgár tagja lehet, aki a tagfelvétel évében betölti a 18. életévét.

Fontos, hogy minden pártba jelentkezővel még a felvétel előtt megismertessük azokat a követelményeket, amelyeket vállalnia kell ahhoz, hogy a párt tagjává válhasson. A *pártba lépés alapkövetelménye*, hogy a jelentkező *eszmei közösséget vállaljon*, elvileg *azonosuljon* a *marxizmus–leninizmus ideológiájával*, a *párt céljaival és politikájával*. Minden jelentkezőnek tudnia kell, hogy az érzelmi egyetértésen, a párt eszméinek ismeretén és elfogadásán túl meggyőződéssel, hozzáértéssel, önzetlenül és fáradtságot nem ismerve kell képviselnie környezetében a párt politikáját, szükség esetén vállalva a küzdelmet annak gyakorlati érvényre juttatásáért. Ezért, hogy a követel-

ményeknek a jövendő párttagok elegeť tudjanak tenni, már a tagfelvétel előtt tanulmányozniuk kell a párt tudományos világnézetét, szervezeti szabályzatát, meg kell ismerkedniük célkitűzéseivel és működésének alapvető kérdéseivel. Ezen túl valamelyik tömegszervezetben vagy -mozgalomban, illetve közösségi munkában bizonyítaniuk kell, hogy készek az aktív politikai tevékenységre, a párt ügyének önzetlen szolgálatára.

A pártba lépés feltétele, hogy a jelentkező *„megfelel a párt erkölcsi, politikai követelményeinek; szocialista módon él, munkája, magatartása, társadalmi tevékenysége alapján megbecsülést élvez"*. A politikai követelmények a szocializmus ügyének szolgálatát, a nép, a párt iránti elvhűséget, a szocialista hazafiságot, a proletár internacionalista elvek elfogadását jelentik. A párt *erkölcsi* követelményeihez tartozik a párttagnak a munkához és a közösséghez való viszonya, magánéletének tisztasága, az őszinteség, a törvények, az állampolgári fegyelem betartása és betartatása, a kötelesség és a felelősségtudat. Fontos a párttag példamutatása, önzetlen, szerény magatartása a munkában és a közéletben. Munkahelyén és lakóhelyén is védje a társadalmi tulajdont, betartsa az emberi együttélés írott és íratlan szabályait. Idegen a szocialista erkölcstől a jogtalan előnyökre, kiváltságokra törekvés, a karrierizmus, a hatalommal, a beosztással való visszaélés, az intrika és a rágalmazás.

A pártba lépőkkel szemben fontos követelmény a *szervezeti fegyelem vállalása*. A pártba jelentkezőkkel tudatosítani kell, hogy a párttagság nem jelent egyet azzal, hogy a pártba felveszik és az alapszervezet nyilvántartásában szerepel. A párttagnak aktív szervezeti életet kell élnie, cselekvően részt kell vennie az alapszervezet mindennapi munkájában, és teljesítenie kell a kapott pártmegbízatásokat. A párttag az alapszervezet munkájába kapcsolódva tesz eleget kötelességeinek, gyakorolja jogait, s ezen keresztül kapcsolódik a párt egész tevékenységéhez.

A pártba jelentkezőnek azt is tudnia kell, hogy a politikai követelmények teljesítésén túl kötelessége *anyagilag is támogatni* a pártot, ezért a tagdíjfizetés a pártfegyelem részét képezi. A párt tagjai a Központi Bizottság döntése alapján jöve-

delmükkel arányosan, progresszíven fizetik a tagsági díjat, ezzel is segítve a párt működéséhez szükséges anyagi feltételek megteremtését.

Különösen fontos, hogy a pártba jelentkezővel még a felvétel előtt tisztázza a vezetőség, hogy elfogadja-e a párt politikáját, irányvonalát, szervezeti szabályzatát, a tagsági díj fizetésének nagyságrendjét és rendszerességét. Ugyanakkor a vezetőség és az ajánlók feladata az is, hogy meggyőződjenek a pártba jelentkező életviteléről, munkájáról, magatartásáról.

A PÁRTTAG KÖTELESSÉGEINEK ÉS JOGAINAK EGYSÉGE

Pártunk nagy figyelmet fordít tagjai kötelességeinek és jogainak pontos megfogalmazására és azok gyakorlati érvényesítésére. A párttagok kötelességei és jogai minden párttagra beosztástól és funkciótól függetlenül *egységesen* érvényesek. Gyakorlati megvalósításuknál azonban, elsősorban a kötelességek érvényesítésénél a párttagok társadalmi helyzetét, életkorát, állami és politikai végzettségét, képességeit figyelembe véve, *differenciáltan* kell alkalmazni. Ez nem eredményezhet elvi engedményeket, s a hiányosságok elkendőzését. Különösen az új párttagok felvételénél tudomásul kell venni, hogy még nem „kész" kommunisták, akik valamennyi kötelességüket teljesíteni tudják és élni tudnak jogaikkal. Időre van szükség ahhoz, hogy türelemmel neveljük, segítsük őket a kommunistává válásban, és nem utolsósorban olyan feltételeket kell biztosítanunk, hogy teljesíthessék kötelességüket, tudjanak élni jogaikkal.

A jogok a párton belül teljes körűek, a kötelességek pedig nem kényszerítő, tiltó szankciók, hanem a kommunista erkölcs részei, a jogok gyakorlását elősegítő feltételek. A kötelességek és a jogok szorosan összekapcsolódnak, egységet alkotnak. Pártunk a kommunista erkölcsön és fegyelmen alapuló teljes szabadság nyújtásával él, és várja, hogy a párttagok személyiségüknek megfelelően részt vegyenek a párt céljainak kidolgo-

zásában, elfogadásában és megvalósításában. A jogokkal viszont csak a kötelességek teljesítése alapján lehet élni. Ezért is van jelentősége annak, hogy szervezeti szabályzatunk először a párttagok kötelességeit sorolja fel, majd ezt követően határozza meg a jogokat.

A PÁRTTAG KÖTELESSÉGEI

A szervezeti szabályzat öt pontban sorolja fel a párt tagjainak kötelességeit.

> *„... sajátítsa el a marxizmus-leninizmus alapjait, rendszeresen fejlessze elméleti, politikai tudását, gazdagítsa műveltségét; erősítse, védelmezze a párt eszmei és politikai, szervezeti és cselekvési egységét, küzdjön a frakciós törekvések, a burzsoá ideológia és erkölcs maradványai, az eszméinktől idegen nézetek ellen; tanúsítson forradalmi éberséget, lépjen fel minden szocializmusellenes jelenséggel szemben."*
>
> (Szervezeti szabályzat I/2/a pont.)

A marxizmus-leninizmus alapjainak elsajátítása azt jelenti, hogy a párttagok ismerjék meg a marxista-leninista világnézet alaptételeit, a szocializmus építésének általános törvényszerűségeit, a proletár internacionalizmusra és a szocialista hazafiságra vonatkozó alapelveket, a nemzetközi és a magyar munkásmozgalom történetének tanulságait. Ismerjék meg a párt programnyilatkozatát, kongresszusi határozatait, szervezeti szabályzatát, rendszeresen tanulmányozzák a vezető pártszervek határozatait, amelyek a legfontosabb aktuális témákat tartalmazzák. A párttagok elméleti, politikai tudásuk, általános műveltségük folyamatos fejlesztése érdekében rendszeresen vegyenek részt politikai vagy állami képzésben, de mindezt szolgálhatja az önképzés, a napilapok és a pártsajtó rendszeres tanulmányozása is.

A párt eredményes tevékenységének alapvető feltétele az

eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének védelme és erősítése. Ezért nem elég, ha a párttagok az elveket „csak" elfogadják, egyetértenek velük. Az egységet csak úgy lehet biztosítani, ha a párt politikáját következetesen képviselik, ha részt vesznek az érvényesülését szolgáló vitákban, ha aktív részeseivé válnak a célkitűzések végrehajtásának. Minden párttag lépjen fel a környezetében vagy bármely fórumon tapasztalt ellenséges, szocialistaellenes nézetekkel szemben.

„... következetesen szolgálja a szocializmus ügyét, és minden körülmények között álljon ki a szocialista társadalom érdekeiért, védelméért; mutasson példát a munkában, hivatásának teljesítésében és magánéletében."

(Szervezeti szabályzat I/2/b pont.)

A párttag akkor válik a politika igazi élharcosává, ha tudatosan vállalja az ebből adódó gyakorlati feladatok végrehajtását, ha pártfórumon vagy más alkalommal is él kritikai jogával, amikor azt tapasztalja, hogy a párt politikáját eltorzítják, figyelmen kívül hagyják vagy azt éppen támadják. A párt tekintélyét, politikájának hitelét mindenekelőtt az határozza meg, hogy tagjai milyen példamutatással vesznek részt a szocialista építőmunkában. Alapvető követelmény a személyes példamutatás. Az a párttag, aki csak szavakban vallja magáénak a párt politikáját és normáit, de tetteivel, munkájával ezt nem igazolja, nem méltó a párttagságra. A kommunista kötelessége, hogy betartsa és betartassa a munkafegyelmet, hogy munkahelyén segítsen feloldani az ellentmondásokat, a feszültségeket, amelyek az előrehaladást gátolják.

A párttagoknak a magánéletükben, a lakóhelyi környezetükben tanúsított magatartása is jelentősen befolyásolja a környezetnek, a pártonkívülieknek a pártról alkotott véleményét, megítélését. Ezért a kommunisták magánélete nem lehet közömbös a párt részére. A tagfelvétel előtt mindig gondosan vizsgálják meg a belépni szándékozók családi körülményeit, de a párttagok esetében is kísérjék figyelemmel, és ha szükséges, adjanak segítséget problémáik megszüntetéséhez, megoldásához.

„... tartsa be a pártfegyelem szabályait, hajtsa végre a párt határozatait, az állam törvényeit és rendeleteit, teljesítse pártmegbízatásait."

(Szervezeti szabályzat I/2/c pont.)

A párttag feladata, hogy mindenkor végrehajtsa a párttal szemben önként vállalt kötelezettséget, a párt fegyelmének, normáinak, határozatainak a betartását és végrehajtását. A párt nem állít irreális követelményeket tagjai elé, nem kíván tőlük fölösleges áldozatokat. A fegyelmet azonban megköveteli, mert a pártfegyelem, a párt egységes fellépése létkérdés a szocialista társadalom építésében. Ahogy minden magyar állampolgárra, úgy a párttagokra nézve is kötelező a Magyar Népköztársaság törvényeinek és rendeleteinek a betartása, sőt elvárható e területen is a példamutató magatartás. Az a párttag, aki a párt- vagy az állami fegyelmet nem tudja vagy nem akarja betartani, az a pártból önként, minden következmény nélkül kiléphet. De a vezetőségnek is jogában áll az ilyen párttag ellen fegyelmi eljárást indítani, őt pártbüntetésben részesíteni vagy végső esetben kizárni.

Pártszervezeteink egyre több párttagnak adnak konkrét megbízatásokat, teszik közvetlenül is felelőssé őket a párthatározatok végrehajtásáért. A megbízatásoknál törekedni kell arra, hogy a tagok konkrétan kötődjenek az egyes helyi feladatokhoz, mert csak így biztosítható tevékenységük segítése, évközi ellenőrzése és a megbízatások végrehajtásának értékelése.

„... legyen őszinte és becsületes: személyre való tekintet nélkül tárja fel a fogyatékosságokat, lépjen fel a pártdemokrácia megsértése, a bírálat elfojtása és az önelégültség ellen."

(Szervezeti szabályzat I/2/d pont.)

A párt vezető szerepének növekedésével minden egyes kommunistával szemben emelkedtek a követelmények. Éppen ezért különös jelentősége van annak, hogy a párttagok őszintén, becsületesen feltárják az élet különböző területein, de különösen

a párt szervezetében tapasztalt lazaságokat, hibákat. A párttag személyesen is köteles fellépni: ha a pártszerv vagy -szervezet hatáskörét megsértik; a közösség érdekei ellen döntenek; vagy ha a párttagokat jogaik gyakorlásában korlátozzák. Szükség esetén tapasztalatát köteles bejelenteni az illetékes irányító pártszervnek is. A párt az őszinte, pártszerű bírálattal nem a személyek, hanem a hibáik ellen, azok kijavításáért küzd. Ezért az elvtársi, pártszerű bírálat a párt- és állami fegyelem megsértőivel szemben szilárdítja a párt egységét.

A párt határozottan fellép azok ellen, akik a bírálatot elfojtják, a bírálókat üldözik, vagy ellenük különböző szankciókat alkalmaznak (Szervezeti szabályzat I/3/c pont.) A pártszervezeteknek olyan feltételeket, a párttagoknak pedig olyan légkört kell teremteniük, amely biztosítja, hogy a hibák feltáróit ne érhesse sérelem, hanem bejelentésük nyomán a javaslatokat hasznosítsák, a hibákat kijavítsák. Ugyanakkor határozottan ügyelni kell arra, hogy azok ellen a vezetők ellen se történjen alaptalan feljelentgetés, intrika, akik a fegyelem megsértői ellen lépnek fel, mert ez legalább olyan káros, mint a bírálat elfojtása.

„... erősítse és szélesítse a pártnak a tömegekhez fűződő kapcsolatait, terjessze a párt eszméit, képviselje a párt politikáját, cselekvően vegyen részt a politikai, társadalmi életben, a párt utánpótlásának nevelésében."

(Szervezeti szabályzat I/2/e pont.)

A párt vezető szerepének érvényesülése, politikájának végrehajtása nagymértékben függ attól, hogy a társadalom széles rétegei mennyire fogadják el, tekintik sajátjuknak a célkitűzéseket, hogyan tevékenykednek azok megvalósításán. Ezért a pártszervezeteknek, a kommunistáknak fontos feladatuk, hogy a tömegek között folytatott politikai felvilágosító munkával megnyerjék a dolgozók különböző rétegeit a párt célkitűzései számára és mozgósítsák őket azok gyakorlati megvalósítására. A párt tagjainak naponta kell meggyőző választ adniok a felvetődő bonyolult kérdésekre.

A párttag kötelessége, hogy az állami szervekben, a tömegszervezetekben, -mozgalmakban betoltött választott tisztségét, állandó vagy időszakos megbízatását is pártfeladatnak tekintse és annak mindenkor maradéktalanul eleget tegyen. Továbbá feladata, hogy a termelési mozgalmakban, illetve a társadalmi akciókban példamutatóan vegyen részt. A XIII. kongresszus a szervezeti szabályzatban is rögzítette, hogy minden kommunistának részt kell vállalnia a párt utánpótlásának nevelésében, hogy nevelő munkájával segítse környezetében a legjobbakat eljutni a párttagok soraiba.

A PÁRTTAG JOGAI

„... részt vehet a párt elméleti, politikai és szervezeti kérdéseinek pártfórumokon történő megvitatásában és a határozatok meghozatalában. Ha ellentétes véleménye van, kifejtheti a taggyűlésen vagy a felsőbb pártszerv előtt, a határozatot azonban akkor is köteles képviselni és végrehajtani, ha nem ért vele egyet."

(Szervezeti szabályzat I/3/a pont.)

A szervezeti szabályzat fenti pontja a demokratikus centralizmus lényegéből fakad, biztosítja annak lehetőségét, hogy a párt minden tagja aktívan részt vehessen a párt politikájának kialakításában, a helyi feladatok meghatározásában. A pártfórumokon minden párttag elmondhatja véleményét, javaslatot tehet országos jellegű kérdésekben. A vitában felszínre kerülhetnek az ellentétes vélemények is, de a döntések a többség véleménye alapján születnek. Ha az adott pártfórum nem ért egyet a párttag javaslatával, de ő úgy érzi, hogy igaza van, véleményét fenntarthatja, sőt felsőbb pártszerv előtt - egészen a kongresszusig - kifejtheti. A határozatot azonban köteles végrehajtani, és ellenvéleményét nem terjesztheti. Pártszerűtlenül jár el az a párttag, aki ellenvéleményét nem pártfórumon mondja el, hanem baráti körben vagy más módon terjeszti.

Az alsóbb szintű pártszerveknek és -szervezeteknek is joguk, sőt kötelességük, hogy jelezzék a felsőbb szerveknek, ha azok határozatai a gyakorlatban nem valósíthatók meg, de a határozat végrehajtása mindaddig kötelező, amíg az érvényben van. A taggyűlésnek is lehetősége van arra, hogy a vezetőség javaslatától eltérő álláspontot fogadjon el, amelyet a vezetőség köteles képviselni és végrehajtani.

„... pártfórumokon bírálhatja a párt bármely tagjának vagy szervének munkáját. Kéréssel, javaslattal, beadvánnyal fordulhat alapszervezetéhez, a felsőbb pártszervekhez, egészen a kongresszusig; észrevételeire, beadványaira érdemi választ kell kapnia."

(Szervezeti szabályzat I/3/b pont.)

„... ha kritikai észrevétele vagy a hibák feltárása miatt hátrányos helyzetbe került, a taggyűlés vagy a választott pártszerv védelmét kérheti. A bírálat elfojtói ellen az illetékes pártszerv köteles eljárást indítani."

(Szervezeti szabályzat I/3/c pont.)

A szervezeti szabályzat e két pontja erősíti a pártfórumokon a pártdemokráciát, a tagság aktivitását. Minden párttag számára lehetőséget biztosít arra, hogy pártcsoport-értekezleten, taggyűlésen vagy más pártfórumon elmondhassa véleményét, bírálhassa a párt minden tagját, akkor is, ha nem abba az alapszervezetbe tartozik, de pártfórumon kívül nem élhet ezzel a jogával. A bírálatoknál a párt tagjai egyenlő jogokkal rendelkeznek, ezért a bírálat elfojtói vagy retorzióval élő személyek ellen felelősségre vonást kell alkalmazni.

A párttagnak az a joga, hogy kéréssel, javaslattal, beadvánnyal fordulhat alapszervezetéhez vagy akár a kongresszushoz, az a párttag védelmét szolgálja. A párt belső ügyrendje is kimondja, hogy ezekre a felvetésekre az illetékes fórumoknak 30 napon belül – természetesen a kongresszust kivéve – érdemi választ kell adniok. Ez lehet egyetértő vagy elutasító, de az elutasítást minden esetben meg kell indokolni. Ezekben az

esetekben a szervezeti szabályzat nem írja elő a fokozatosság elvét – tehát lehet azonnal felsőbb szervhez is fordulni –, de célszerű, ha a beadványokat mindig oda nyújtják be, ahová tartozik.

„... *mint választó és választható, részt vehet a párt vezető szerveinek megválasztásában.*"

(Szervezeti szabályzat I/3/d pont.)

A demokratikus centralizmus elve alapján a párt minden vezető szervét alulról, felfelé, titkosan választják, amelyben a párt valamennyi tagja egyenlő jogokkal, közvetlenül vagy közvetve részt vesz. Az alapszervezet titkárát és a vezetőség tagjait a párttagok közvetlenül, a felsőbb szervek tagjait pedig küldöttek útján választják meg. A XIII. kongresszus eltörölte a megválaszthatóságnál a legalább hároméves párttagságot, amivel csak erősítette a párttagok egyenlő jogait. A szervezeti szabályzat alapján azok is megválaszthatók, akik nincsenek jelen a taggyűlésen, illetve nem írja elő, hogy a megválasztáshoz szükséges az érintett párttag egyetértése. Gyakorlatilag azonban helytelen, ha a párttagot akarata ellenére választják meg valamilyen párttisztségre.

„... *munkáját vagy személyét érintő döntés előtt az illetékes pártszerv köteles a párttag véleményét megismerni.*"

(Szervezeti szabályzat I/3/e pont.)

E jogok biztosítása a vezetés demokratikus vonásait, a pártszerűség kereteit szolgálja, de egyben a párttestületek kötelességét is tükrözi. Különösen fontos a párttag véleményének megismerése, ha elfene vizsgálat vagy fegyelmi eljárás folyik. Ugyanakkor főleg személyi kérdések – kinevezések, áthelyezések stb. – esetén nagymértékben elősegíti, hogy a személyre vonatkozó döntések megalapozottak legyenek.

A PÁRTTAGFELVÉTEL ÉS A PÁRTTAGSÁG MEGSZŰNÉSÉNEK RENDJE

PÁRTTAGFELVÉTEL

A pártba lépés önkéntes. A felvételüket kérőknél az *alkalmasság* a döntő feltétel, amelyet egyénileg az életút és a személyes tulajdonságok alapján döntenek el. A párttagságnál számításba vehetők körét a nevelési terv tartalmazza, amelyet az alapszervezet éves munkatervében rögzítenek. A párttaggá nevelés és tagfelvétel tervszerű munkát igényel, de a felvettek köre nem kizárólagosan a nevelési tervben szereplők közül kerülhet ki, illetve a nevelési tervben szereplők felvétele sem kötelező minden esetben.

A felvételre jelentkezőnek írásos kérelmét munkahelyén, a tanintézetben vagy lakóterületi-körzeti alapszervezetében a „Tagfelvételi kérelem" című nyomtatványon kell benyújtania. A nyomtatványra rá kell vezetni a párttag legfontosabb adatait és önéletrajzát. Külön fel kell hívni a jelentkező figyelmét arra, hogy a megfelelő rovatban jeleznie kell, ha már volt párttag vagy tagjelölt, illetve azt, ha valamilyen bírósági elmarasztalásban részesült, még akkor is, ha az jogilag elévült. Ennek elmulasztása a fegyelmi felelősségre vonást, esetleg a pártból való kizárást is maga után vonhatja. A nyomtatványra a két *ajánlónak* is rá kell vezetnie javaslatát. Az ajánlók a közös tevékenység alapján felelősséget vállalnak a pártba jelentkezőért. Ha az érintett személy KISZ-tag, akkor az egyik ajánló a KISZ-alapszervezete is lehet.

A felvételi kérelmet először a vezetőség tárgyalja meg és dönt arról, hogy azt milyen javaslattal terjeszti a taggyűlés elé. A döntés előtt a felvételt kérővel az alapszervezet vezetősége személyesen is beszélgessen el, győződjön meg belépési szándékáról, tájékozódjon munkájáról, magatartásáról. A konzulensen, illetve a propagandistán keresztül tájékozódjanak arról, hogy megfelelően elsajátította-e a felvételhez szükséges alapismereteket.

A felvétel kérdésében a taggyűlés dönt. A tagfelvételi kérelmet az alapszervezet vezetősége az ajánlók, valamint saját

javaslatával együtt terjeszti a taggyűlés elé. Ezt akkor is meg kell tennie, ha a vezetőség a felvételt nem javasolja. A felvételi kérelem tárgyalásánál jelen kell lennie a tagfelvételt kérőnek és az ajánlóknak. Az ajánlók szóban is nyilatkozzanak és indokolják az ajánlásukat. A felvételi javaslat elfogadásához a jelenlévők szavazatának többsége szükséges.

A taggyűlés döntését a tagfelvétel-jóváhagyási joggal rendelkező irányító párt-végrehajtóbizottságnak kell két hónapon belül jóváhagynia. A taggyűlés elutasító határozatát a felsőbb szervnek *nem kell* megerősítenie és az elutasítás nem fellebbezhető meg. Ha a felvételt az irányító párt-végrehajtóbizottság nem hagyja jóvá, az indokot közölnie kell az alapszervezet vezetőségével, a taggyűléssel, valamint az elutasított személlyel. Az elutasítást ebben az esetben sem lehet megfellebbezni.

A *párttagság kelte* a felvételt elfogadó taggyűlés időpontjától számít. Az új párttag az alapszervezet létszámába csak a felsőbb pártszerv jóváhagyása után vehető fel. A párttag tagsági díjat a tagkönyve átvétele után, a tagfelvétel időpontjától fizet.

A TAGSÁG MEGSZŰNÉSE

A párttagság kilépéssel, törléssel vagy kizárással szűnhet meg.

Mivel a párttagságot mindenki önként vállalja, ezért onnan saját elhatározásból *ki is léphet.* Aki nem tudja vagy nem kívánja vállalni a párttagsággal járó kötelezettségét, az kilépési szándékát és annak indokát írásban közölje az alapszervezet vezetőségével. Abban az esetben, ha a párttag ellen fegyelmi eljárás folyik, nem léphet ki a pártból, ellenben akkor is ki lehet lépni, ha valakinek érvényes pártbüntetése van. A bejelentést a vezetőség köteles a taggyűlés elé terjeszteni tudomásul vétel végett abban az esetben is, ha az érintett személy a kilépés indokát nem hajlandó közölni. A bejelentés elfogadását nem kell megszavaztatni. A kilépő párttagsági könyvét be kell vonni.

Ha valamilyen okból az érintett szándékát írásban nem rögzítette és a taggyűlésen sem akar részt venni, akkor a vezetőség megbízásából két párttag keresse fel és ismerje meg kilépési szándékának indítékait. Tapasztalataikat írják le és azt terjesszék a taggyűlés elé.

A szervezeti szabályzat biztosítja az alapszervezet részére is a pártból való *kilépés kezdeményezését.* Azokat, akik a párt sorait gyengítik, akik nem azonosulnak eszméivel, politikájával, vagy nem vesznek részt munkájában, a vezetőség megfelelő indoklással kilépésre szólíthatja fel. A kilépéshez az illető párttag írásos egyetértése szükséges. Az eljárás ebben az esetben is ugyanaz, mint amikor a párttag maga kezdeményezi a pártból való kilépését. Ha a párttag nem fogadja el az alapszervezet vezetőségének kezdeményezését, de az fenntartja véleményét, hogy az érintett személy a párttagságra alkalmatlan, akkor élhet törlési jogával.

A pártból való *törlés* nem fegyelmi eljárás következménye, tehát nem pártbüntetés. Azokkal szemben kell élni ezzel a lehetőséggel, akik önhibájukból elhanyagolják a pártmunkát, kötelességeik teljesítését, s felszólítás ellenére sem vesznek részt több mint három hónapig az alapszervezet munkájában, nem fizetik tagsági díjukat, illetve nem tesznek eleget átjelentkezési kötelezettségüknek.

A törlést az alapszervezet vezetősége kezdeményezheti (egyes esetekben az irányító pártszerv is) és indokai alapján a taggyűlés nyílt szavazással határoz a javaslat felett. A törölt tag párttagsági könyvét be kell vonni. A törlést a tagfelvétel-jóváhagyási joggal felruházott irányító párt-végrehajtóbizottság hagyja jóvá, amelyről értesíteni kell a párttagot is. A párttag a taggyűlést követően is vagy a párt-végrehajtóbizottság határozata kézhezvételétől számított 30 napon belül élhet *fellebbezési* jogával. A fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. A törlési határozat ellen fellebbezni lehet egészen a kongresszusig.

A *kizárás* súlyos pártbüntetés. Erre akkor kerülhet sor, ha a párttag olyan súlyos vétséget követett el, amellyel ártott a párt tekintélyének, veszélyeztette egységét. Ezt a döntést rendszerint megelőzi már többszöri figyelmeztetés vagy egyéb pártbüntetés. A kizárást pártfegyelmi vizsgálatnak kell meg-

előznie. Kizárási határozatot első fokon a párttaggyűlés hoz, amelyet jóvá kell hagynia az illetékes fegyelmi bizottságnak. A kizártnak jogában áll fellebbezni egészen a kongresszusig. A kizárttól a taggyűlési határozat után be kell vonni párttagsági könyvét.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzata (1985)

A Magyar Szocialista Munkáspárt kommunista párt, a munkásosztály forradalmi élcsapata, a dolgozó nép pártja, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom része; tevékenységében a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus, a munkásosztály, a nép szolgálata vezérli.

A Magyar Szocialista Munkáspárt önkéntes harci szövetség; soraiban tömöríti a magyar nép leghaladóbb erőit, akik a munkásosztály szocialista eszméit és céljait magukévá teszik, megvalósításukért dolgoznak. Szervezi és vezeti a nép harcát a szocialista társadalom felépítéséért, a nemzet felemelkedéséért, a Magyar Népköztársaság felvirágoztatásáért.

A párt végső célja: a kommunista társadalom felépítése.

I. A PÁRT TAGJA, A PÁRTTAG KÖTELESSÉGEI ÉS JOGAI

1. A Magyar Szocialista Munkáspárt tagja lehet az a magyar állampolgár, aki:

- a 18. életévét betöltötte, illetve a tagfelvétel évében betölti;
- elfogadja a marxista-leninista eszméket, a párt programját, politikáját, szervezeti szabályzatát és önzetlenül munkálkodik valóra váltásukért;
- megfelel a párt erkölcsi, politikai követelményeinek; szocialista módon él, munkája, magatartása, társadalmi tevékenysége alapján megbecsülést élvez;
- rendszeresen részt vesz a párt valamelyik alapszervezetének munkájában;
- fizeti a tagsági díjat.

2. A párttag kötelességei:

a) sajátítsa el a marxizmus-leninizmus alapjait, rendszeresen fejlessze elméleti, politikai tudását, gazdagítsa műveltségét; erősítse, védelmezze a párt eszmei és politikai, szervezeti és cselekvési egységét, küzdjön a frakciós törekvések, a burzsoá ideológia és erkölcs maradványai, az eszméinktől idegen nézetek ellen; tanúsítson forradalmi éberséget, lépjen fel minden szocializmusellenes jelenséggel szemben;

b) következetesen szolgálja a szocializmus ügyét, és minden körülmények között álljon ki a szocialista társadalom érdekeiért, védelméért; mutasson példát a munkában, hivatásának teljesítésében és a magánéletében;

c) tartsa be a pártfegyelem szabályait, hajtsa végre a párt határozatait, az állam törvényeit és rendeleteit, teljesítse pártmegbízatásait;

d) legyen őszinte és becsületes; személyre való tekintet nélkül tárja fel a fogyatékosságokat, lépjen fel a pártdemokrácia megsértése, a bírálat elfojtása és az önelégültség ellen;

e) erősítse és szélesítse a pártnak a tömegekhez fűződő kapcsolatait, terjessze a párt eszméit, képviselje a párt politikáját, cselekvően vegyen részt a politikai, társadalmi életben, a párt utánpótlásának nevelésében.

3 A párttag jogai:

a) részt vehet a párt elméleti, politikai és szervezeti kérdéseinek pártfórumokon történő megvitatásában és a határozatok meghozatalában. Ha ellentétes véleménye van, kifejtheti a taggyűlésen vagy a felsőbb pártszerv előtt, a határozatot azonban akkor is köteles képviselni és végrehajtani, ha nem ért vele egyet;

b) pártfórumokon bírálhatja a párt bármely tagjának vagy szervének munkáját. Kéréssel, javaslattal, beadvánnyal fordulhat alapszervezetéhez, a felsőbb pártszervekhez, egészen a kongresszusig; észrevételeire, beadványaira érdemi választ kell kapnia;

c) ha kritikai észrevétele vagy a hibák feltárása miatt hátrányos helyzetbe került, a taggyűlés vagy a választott párt-

szerv védelmét kérheti. A bírálat elfojtói ellen az illetékes pártszerv köteles eljárást indítani;

d) mint választó és választható, részt vehet a párt vezető szerveinek megválasztásában;

e) munkáját vagy személyét érintő döntés előtt az illetékes pártszerv köteles a párttag véleményét megismerni.

II. A TAGFELVÉTEL, A TAGSÁG MEGSZŰNÉSE, A PÁRTTAGOK ATIGAZOLÁSA, A PÁRTFEGYELMI ELJÁRÁS

4. A pártba való belépés önkéntes. A felvétel egyéni elbírálás alapján történik. A jelentkezőnek írásban kell kérnie felvételét. Kérelméhez két olyan párttag írásbeli ajánlását kell csatolni, akik őt közös tevékenység alapján ismerik. Ha a pártba KISZ-tagot vesznek fel, az egyik ajánló a KISZ-alapszervezet taggyűlése lehet. Az ajánlók felelősek véleményükért. A felvételről a taggyűlés határoz. A határozat az illetékes pártbizottság jóváhagyása után lép életbe. A tagság kelte a taggyűlési határozat időpontjától számít.

5. Minden párttag a munkahelye, illetve ha munkahelyén nincs alapszervezet, a lakóterülete szerint illetékes pártalapszervezet tagja.

6 A párttag – saját elhatározásából vagy az alapszervezet kezdeményezésére – a pártból kiléphet, ha az adott időpontban fegyelmi eljárás nem folyik ellene. Kilépési szándékát és indokát írásban kell közölnie a pártalapszervezet vezetőségével, és azt a taggyűlésen be kell jelenteni.

7. A taggyűlésnek törölnie kell a párttagok sorából azokat, akik felszólítás ellenére három hónapig saját hibájukból nem vesznek részt az alapszervezet munkájában, nem fizetik a tagsági díjat. A párttagok sorából töröltek a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül fellebbezhetnek a felsőbb pártszervekhez.

8. A szervezeti szabályzatot és a pártfegyelem normáit megsértő párttagokat az alapszervezet taggyűlése, a pártfegyelmi bizottság, a felsőbb pártszerv vagy a Központi Ellenőrző Bizottság fegyelmi vizsgálat alapján pártbüntetésben részesíti.

A pártbüntetés – a fegyelmi vétség súlyosságának megfelelően – dorgálás, megrovás, szigorú megrovás, szigorú megrovás végső figyelmeztetéssel és a pártból való kizárás lehet. A párttag meghatározott időre eltiltható párttisztségétől, illetve visszahívható a párt képviseletében betöltött közfunkcióból.

A pártfegyelmi vizsgálat megindításáról értesíteni kell a párttagot, és a vizsgálat során személyesen meg kell hallgatni, fegyelmi ügyének tárgyalására meg kell hívni. Ha saját hibájából nem jelenik meg a fegyelmi tárgyaláson, ügyében akkor is dönteni lehet. A határozatot írásban kell közölni a párttaggal. A pártbüntetés az első fokú döntéssel hatályba lép. A kizárt személy párttagsági könyvét be kell vonni.

A pártbüntetés ellen az érintett személy, a taggyűlés vagy az illetékes pártszerv a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül fellebbezhet a felsőbb pártszervhez, illetve fegyelmi bizottságához, ahol a fellebbezés beérkezésétől számított 60 napon belül határozni kell. A felsőbb pártszerv döntése ellen mind az érintett személy, mind a pártszerv fellebbezhet.

Pártfegyelmi határozatot a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottság, illetve a Központi Ellenőrző Bizottság engedélyével lehet nyilvánosságra hozni.

9. Az alapszervezet taggyűlése által elfogadott törléseket az illetékes felsőbb pártszerv, a kizárásokat a pártfegyelmi bizottság hagyja jóvá.

10. A felsőbb választott pártszerv tagja ellen pártfegyelmi eljárást az a testület folytathat és hozhat döntést, amelynek tagja, vagy annak felettes szerve.

Pártfegyelmi eljárást az alapszervezet is kezdeményezhet. A felsőbb pártszerv ülésén, a döntés előtt ismertetni kell az alapszervezeti taggyűlés állásfoglalását. A fegyelmi határozat-

ról tájékoztatást kell adni az illetékes alapszervezet taggyűlésén.

11. A pártbüntetés törlését az illetékes pártszervezet egy, az érintett párttag két év múlva kérheti. Azok a pártszervek, amelyek a pártfegyelmi határozatot hozták, három év múlva kötelesek megvizsgálni, indokolt-e a büntetés további fenntartása, vagy törölhető-e.

III. A PÁRT SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, MŰKÖDÉSI ELVE

12. A Magyar Szocialista Munkáspárt a demokratikus centralizmus elvén épül fel.

a) A párt minden vezető szervét és azok tagjait demokratikusan és titkosan választják. A választások rendjét a Központi Bizottság szabályozza. A Központi Bizottság, a Központi Ellenőrző Bizottság és a pártbizottságok tagjainak megüresedett helyét indokolt esetben behívással is be lehet tölteni. A behívott tagok aránya a Központi Bizottságban és a Központi Ellenőrző Bizottságban a megválasztott tagoknak legfeljebb 20 százaléka, a pártbizottságban 30 százaléka lehet.

A pártban a kollektiv vezetés és a személyes felelősség elve érvényesül. A választott testületek tagjai egyenjogúak.

A vezető szervek bármely tagja, ha valamilyen okból nem tud eleget tenni vállalt kötelezettségének, felmenthető; ha a párttisztség betöltésére alkalmatlannak bizonyul, visszahívható; ha méltatlanná válik tisztségére, kizárható a testület tagjainak sorából. A felmentést az érintett személy, az illetékes pártszerv, illetve alapszervezet kezdeményezheti.

b) Az alsóbb pártszervek és -szervezetek a felsőbb pártszerveknek vannak alárendelve. A felsőbb szervek határozatai az alsóbb szervekre kötelezőek. A pártszervezetek önállóan dönthetnek helyi kérdésekben, határozataik azonban nem lehetnek ellentetesek a párt politikájával, a felsőbb pártszervek határozataival.

A felsőbb pártszerveknek joguk és kötelességük az alapszervezetek és az alsóbb pártszervek határozatait módosítani, hatályon kívül helyezni, ha nincsenek összhangban a párt politikájával, vagy ellentétesek a felsőbb pártszervek határozataival. Eljárásukat azonban kötelesek megindokolni az illetékes alsóbb pártszerv előtt.

A pártszervezetek és a pártszervek javaslattal, beadvánnyal fordulhatnak a felsőbb pártszervekhez – egészen a kongresszusig –, s azokra választ kell kapniuk.

c) A vezető szerveknek tevékenységükről rendszeresen be kell számolniuk a pártszervezeteiknek és a felsőbb szerveknek.

d) A párttaggyűlés és a vezető szervek ülései akkor határozatképesek, ha tagjaiknak legalább kétharmada jelen van. A határozathozatal szótöbbséggel történik.

13. A párt szervezeti felépítése a területi-üzemi elvet követi. Az ettől való eltérést a Központi Bizottság, illetve a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok engedélyezhetik.

14. Ha valamely alapszervezet vagy pártbizottság a szervezeti szabályzattól eltérő működést fejt ki, a Központi Bizottság feloszlathatja.

IV. A PÁRT LEGFELSŐBB SZERVEI

15. A Magyar Szocialista Munkáspárt legfelsőbb szerve a kongresszus, amelyet a Központi Bizottság ötévenként hív össze. Az összehívásról szóló döntést legalább három hónappal a kongresszus előtt nyilvánosságra kell hozni.

A pártkongresszus küldötteit a budapesti, a megyei és a megyei jogú, illetve azokon a nagyüzemi pártértekezleteken választják, amelyeknek megvan a kongresszusi küldöttek megválasztásához szükséges taglétszámuk. A párttagság képviseleti rendjét a Központi Bizottság hagyja jóvá. A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság azon tagjai, akik nem küldöttek, a testületek felmentéséig teljes jogú résztvevői a kongresszusnak.

A kongresszus:

a) megtárgyalja a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság beszámolóját;

b) meghatározza a párt politikájának általános irányvonalát, kijelöli a szocializmus építésében és a nemzetközi kapcsolatokban az adott időszak legfontosabb feladatait;

c) elfogadja a párt szervezeti szabályzatát;

d) megválasztja a Központi Bizottságot és a Központi Ellenőrző Bizottságot;

e) dönt a kongresszus elé terjesztett javaslatokról és fellebbezésekről.

16. A Központi Bizottság a két kongresszus között irányítja a párt valamennyi szervét, szervezetét és intézményét; képviseli a pártot az állami és a társadalmi szervek előtt, illetve a nemzetközi kapcsolatokban.

A Központi Bizottság szükség szerint, de legalább háromhavonként ülést tart. A Központi Bizottság tagjainak minden fontos kérdésről tájékoztatást kell kapniuk.

A Központi Bizottság a két kongresszus között országos pártértekezletet hívhat össze.

A pártszervezeteknek az országos pártértekezleten való képviseleti rendjét a Központi Bizottság szabályozza.

17. A Központi Bizottság tagjai közül megválasztja:

a) A Politikai Bizottságot, amely a Központi Bizottság két ülése között irányítja a párt tevékenységét;

b) a párt főtitkárát, főtitkárhelyettesét és a Központi Bizottság titkárait, a Titkárság tagjait.

A Titkárság biztosítja és ellenőrzi a vezető pártszervek határozatainak végrehajtását, irányítja a Központi Bizottság apparátusát.

18. A Központi Bizottság:

a) megválasztja a Központi Bizottság mellett működő munkabizottságokat, azok vezetőit, valamint a munkaközösségek elnökeit;

b) kinevezi a Központi Bizottság osztályainak, intézményeinek, központi lapjának és folyóiratainak vezetőit.

19. A Központi Ellenőrző Bizottság tevékenységével segíti a párt eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységének erősítését, a párttagság nevelését; őrködik a párttagság politikai magatartása, párthűsége és erkölcsi tisztasága felett; következetesen harcol a pártellenes frakciós tevékenység minden fajtája ellen. Saját hatáskörében felülbírálja az alsóbb szervek fegyelmi határozata ellen benyújtott fellebbezéseket; szükség esetén felelősségre vonja azokat, akik a párttagok számára kötelező elveket és erkölcsi normákat megsértik; ellenőrzi a Központi Bizottság pénzgazdálkodását; munkájáról jelentést ad a kongresszusnak.

A Központi Ellenőrző Bizottság tagjai közül megválasztja elnökét, titkárát és Titkárságának tagjait.

V. A PÁRTBIZOTTSÁGOK

20. A fővárosban és kerületeiben, a megyékben, a városokban és a városi jogú nagyközségekben pártbizottságot kell választani.

Megyei jogú pártbizottság működik a Belügyminisztériumban, a Néphadseregben, a Határőrségnél és a Külügyminisztériumban. A fegyveres erőkben és testületekben azok szervezeti felépítésének megfelelően városi jogú pártbizottságok, pártbizottságok, pártvezetőségek, illetve alapszervezetek működnek. Minden olyan községben, üzemben, vállalatnál, szövetkezetnél, hivatalban, intézményben, a fegyveres erők és testületek egységeinél, ahol a párttagok létszáma 200-nál több, a testület pártszervezeteinek irányítására pártbizottságot kell választani.

Indokolt esetben a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottság engedélyezheti pártbizottság létrehozását ott is, ahol a párttagság létszáma nem éri el a 200-at.

Amennyiben egy közigazgatási egységen belül az azonos jellegű munkaterületen működő pártalapszervezetek taglétszáma a 200-at meghaladja, irányításukra ágazati pártbizottság hozható létre.

21. A pártbizottság felsőbb szerve a pártértekezlet, amelyet a pártbizottság ötévenként hív össze. A pártbizottság azon tagjai, akik nem küldöttek, a testület felmentéséig teljes jogú résztvevői a pártértekezletnek.

A pártértekezlet elbírálja a pártbizottság beszámolóját, meghatározza a legfőbb feladatokat, megválasztja a pártbizottság tagjait és küldötteit a felsőbb pártértekezletre. A budapesti, a megyei, a megyei jogú, valamint az arra jogosult nagyüzemi pártértekezletek kongresszusi küldötteket választanak.

22. A pártbizottság a két pártértekezlet között működési területének önálló politikai irányítója. Fő feladata a politika képviselete és a helyi viszonyokra való alkalmazása, a hatáskörébe tartozó pártszervezetek irányítása, káderkérdésekben jogkörének gyakorlása, az építőmunka politikai szervezése és ellenőrzése. A pártbizottság szükség szerint, de legalább háromhavonként ülésezik.

A pártbizottságok tagjaik közül végrehajtó bizottságot választanak, megválasztják a pártbizottság első titkárát és titkárait. Az irányító munka segítésére állandó jellegű munkabizottságokat választanak. A végrehajtó bizottság a két pártbizottsági ülés között irányítja a pártszervezetek és az apparátus munkáját, szervezi és ellenőrzi a határozatok végrehajtását.

23. A budapesti, a megyei, a megyei jogú, a fővárosi-kerületi, a kerületi jogú, a városi, a városi jogú és a városi jogú nagyközségi, továbbá a tagfelvétel jóváhagyásával és fegyelmi jogkörrel felruházott pártbizottságok pártfegyelmi bizottságot választanak.

A pártfegyelmi bizottság dönt a hatáskörébe tartozó pártfegyelmi ügyekben. Tevékenységéről köteles rendszeresen beszámolni az őt irányító pártbizottságnak.

24. Azokban a termelési, hivatali, intézményi vagy közigazgatási egységekben, ahol több alapszervezet működik, de pártbizottság nincs, összevont taggyűlésen, küldöttértekezleten pártvezetőséget választanak. A pártvezetőség irányítja és összehangolja az alapszervezet munkáját; állást foglal, dönt az

irányítása alá tartozó területek egészét érintő legfontosabb kérdésekben. A pártvezetőségeknek évenként legalább egyszer összevont taggyűlés vagy küldöttértekezlet előtt be kell számolniuk munkájukról.

VI. A PÁRT ALAPSZERVEZETEI

25. Felsőbb pártszerv jóváhagyásával minden termelési, hivatali vagy lakóterületi egységben, ahol legalább három párttag van, alapszervezet alakítható.

A pártalapszervezet joga és kötelessége működési területén a párt politikájának érvényesítése, végrehajtásának ellenőrzése, káderkérdésekben jogkörének gyakorlása, az állami, gazdasági vezetők beszámoltatása.

26. Az alapszervezet legfőbb szerve a taggyűlés, amelyet legalább kéthavonként össze kell hívni. Az alapszervezet taggyűlése a pártmunka irányítására, az ügyek intézésére ötévenként titkárt és vezetőséget választ. Azokban az alapszervezetekben, amelyekben a tagság száma nem éri el a 10 főt, a taggyűlés titkárt és titkárhelyettest választ.

A vezetőség köteles évenként beszámoló taggyűlést tartani, ezen a párttagság értékeli a vezetőség, a pártszervezet egész éves tevékenységét, valamint a vezetőségek előterjesztése alapján a párttagok munkáját, a pártmegbízatások teljesítését, meghatározza a főbb politikai feladatokat.

27. Az alapszervezetekben - a létszámtól függően - pártcsoportokat kell létrehozni. A pártcsoportok rendszeresen értékelik tagjaik munkáját, magatartását, a pártmegbízatások teljesítését. A pártcsoportok munkáját a csoport ülésén megválasztott és a taggyűlés által megerősített bizalmiak irányítják.

VII. A PÁRT IRÁNYÍTÓ MUNKÁJA AZ ÁLLAMI ÉS A TÖMEGSZERVEZETEKBEN

28. A párt eszmei, politikai irányítással gondoskodik arról, hogy a szocialista államnak és szerveinek a tevékenységében a munkásosztály céljai, a nép javára megvalósuljanak. Határozatainak az állami szervekben dolgozó kommunisták útján szerez érvényt, akik tevékenységükért, a törvények és rendeletek végrehajtásáért mind a párt-, mind az állami szervek előtt felelősek.

Politikai irányításukról s ellenőrzésükről az illetékes pártszervek gondoskodnak.

29. A fegyveres erők és testületek soraiban szolgálatot teljesítő párttagok és az ott működő pártszervezetek annak érdekében tevékenykednek, hogy a fegyveres erők és testületek minél magasabb fokon és minden helyzetben teljes mértékben megoldják feladataikat, szilárd támaszai, védelmezői legyenek a népi hatalomnak, a Magyar Népköztársaságnak.

30. A tömegszervezeteket és -mozgalmakat a párt eszmeileg és politikailag irányítja, szervezetileg önállóan működnek. A párt határozatai a tömegszervezetekben és -mozgalmakban dolgozó kommunistákra kötelező érvényűek.

A pártmunkájukat szakszervezetekben és más tömegszervezetekben, tömegmozgalmakban végző kommunisták felelősek a párt politikájának érvényesítéséért, a tömegek meggyőzéséért, a körükben szerzett tapasztalatok hasznosításáért, az adott szerv rendeltetésszerű működéséért.

31. Az Országgyűlésben, a tanácsokban, a tömegszervezetekben és a tömegmozgalmakban dolgozó kommunisták egységes fellépésének elősegítésére a pártszervek kommunista csoportokat hozhatnak létre.

32. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség a párt ifjúsági szervezete, egyben a magyar ifjúság egységes politikai tömegszervezete. A párt határozatai kötelező érvényűek a szer-

vezetileg önállóan működő ifjúsági szövetségre. A KISZ-szervek és -szervezetek a pártszervek és -szervezetek közvetlen politikai irányításával, támogatásával végzik munkájukat.

VIII. A PÁRTTAGSÁGI DÍJ

33. A párttagok a Központi Bizottság határozatának megfelelően fizetik tagsági díjukat.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzata a párt alkotmánya, törvény minden párttag és pártszervezet számára.

Kivonat a Központi Bizottság 1985. november 12-i — a tagdíjfizetés rendjéről szóló — határozatából

1. A párt tagjai tagdíjukat havonként és abban az alapszervezetben fizessék, ahová szervezetileg tartoznak.

2. A tagdíjfizetés alapja:

- a bérből és fizetésből élőknél a túlóra, a műszak- és melegüzemi, a folyamatos üzemi, a veszélyességi pótlék, továbbá a hűségjutalom, a szerződéses munkáért fizetett díj és mindennemű kitüntetéssel járó pénzjutalom nélkül számított, valamint a nyugdíjjárulékkal csökkentett előző évi kereset egyhavi átlaga;
- az önálló, illetve szabad foglalkozású párttagoknál a jövedelemadó alá eső, azzal csökkentett előző évi kereset egyhavi átlaga;
- a nyugdíjasoknál a nyugdíjazáskor megállapított nyugdíj összege;
- az önálló keresettel nem rendelkezők a legalacsonyabb tagdíjat fizessék.

3 A párttagok havonként keresetük arányában a következőképpen fizessék tagdíjukat:

- 1 000 Ft-ig	1 Ft
1 001- 2 000 Ft-ig	2 Ft
2 001- 3 000 Ft-ig	0,5%
3 001- 4 000 Ft-ig	1,0%
4 001- 5 000 Ft-ig	1,5%
5 001- 6 000 Ft-ig	2,0%
6 001- 8 000 Ft-ig	2,5%
8 001-12 000 Ft-ig	3,0%
12 001-16 000 Ft-ig	3,5%
16 000 Ft felett	4,0%

4. A tagdíj megállapításának és fizetésének módja:

- A tagdíjat egy évben egyszer, az I. negyedévben a havi átlagkereset alapján, a párttaggal egyetértésben állapítsák meg. A fizetendő összegen az alapszervezet vezetősége - saját kezdeményezésre vagy a párttag kérésére - indokolt esetben változtathat; pl. szociális körülmények jelentős rosszabbodása, tartós betegség esetén.

- A tagdíj befizetését a pártcsoportbizalmi a tagsági könyvbe történő beírásával ismeri el. A párttagok a tagdíjfizetést a befizetési íven aláírásukkal igazolják.

MELLÉKLET

AZ MSZMP SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

(Az MSZMP KB 1987. november 11-i határozatával lépett életbe)

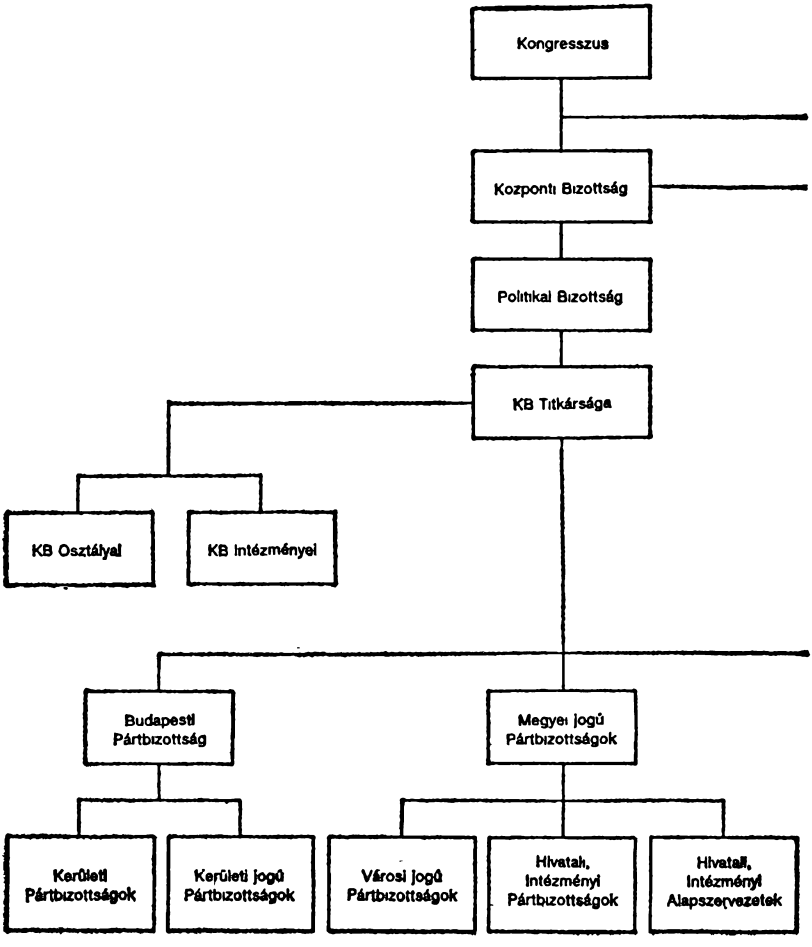

• Végrehajtó Bizottság nélkül működnek

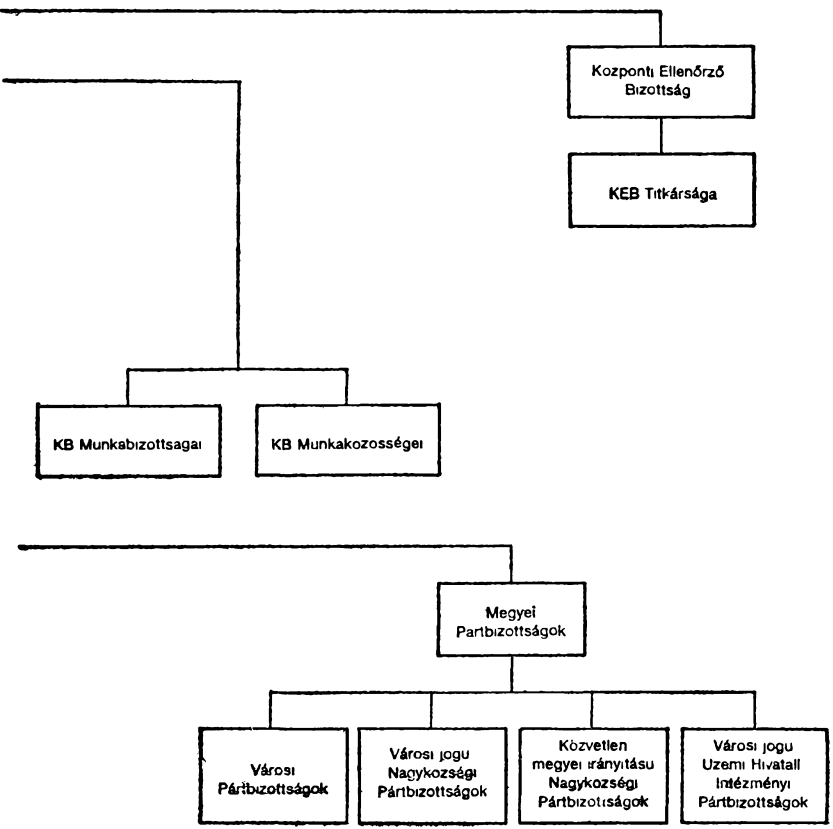
Központi Ellenőrző Bizottság
KEB Titkársága
KB Munkabizottságai
KB Munkaközösségei
Megyei Pártbizottságok
Városi Pártbizottságok
Városi jogú Nagyközségi Pártbizottságok
Közvetlen megyei irányítású Nagyközségi Pártbizottságok
Városi jogú Üzemi Hivatali Intézményi Pártbizottságok

A PÁRTSZERVEK ÉS -SZERVEZETEK SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE A MEGYÉKBEN

(Az MSZMP KB 1987 november 11-i határozatával lépett életbe)

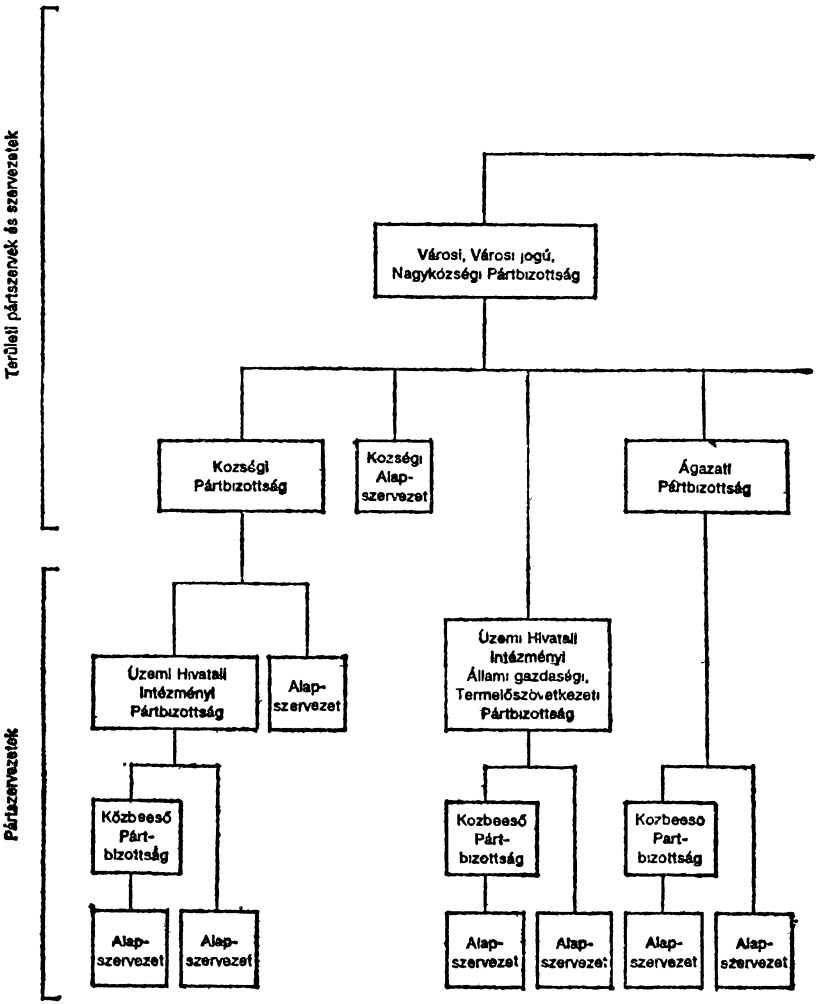

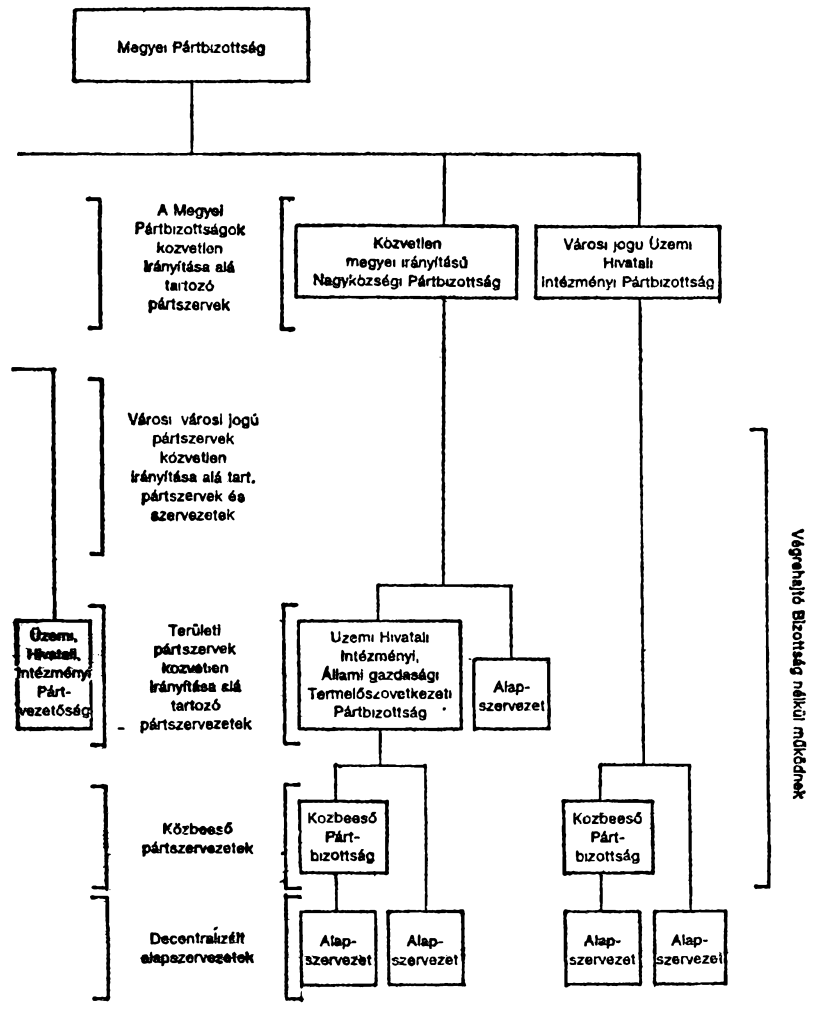
Megyei Pártbizottság
A Megyei Pártbizottságok közvetlen irányítása alá tartozó pártszervek
Közvetlen megyei irányítású Nagyközségi Pártbizottság
Városi jogu Üzemi Hivatali Intézményi Pártbizottság
Városi városi jogú pártszervek közvetlen irányítása alá tart. pártszervek és szervezetek
Üzemi, Hivatali, Intézményi Párt-vezetőség
Területi pártszervek közvetlen irányítása alá tartozó pártszervezetek
Uzemi Hivatali Intézményi, Állami gazdasági Termelőszovetkezeti Pártbizottság
Alap-szervezet
Közbeeső pártszervezetek
Kozbeeső Párt-bizottság
Kozbeeső Párt-bizottság
Decentralizált alapszervezetek
Alap-szervezet
Alap-szervezet
Alap-szervezet
Alap-szervezet
Végrehajtó Bizottság nélkül működnek

A PÁRTSZERVEK ÉS -SZERVEZETEK SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE BUDAPESTEN

(Az MSZMP KB 1987. november 11-i határozatával lépett életbe)

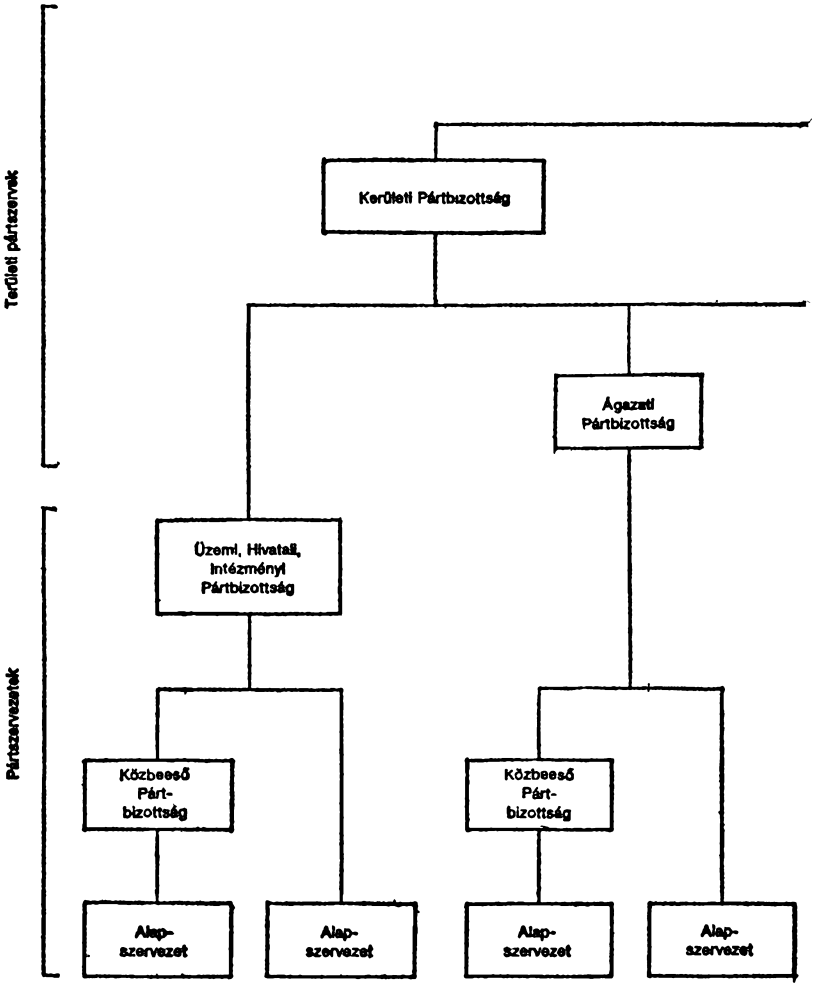

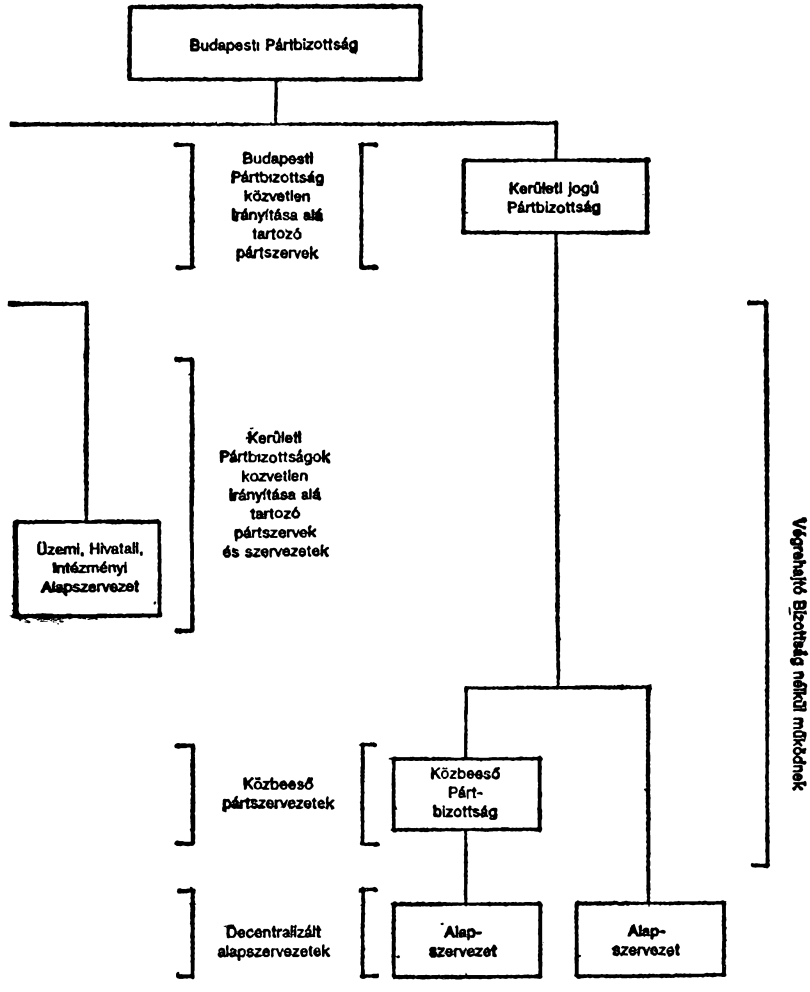
Budapesti Pártbizottság
Budapesti Pártbizottság közvetlen irányítása alá tartozó pártszervek
Kerületi jogú Pártbizottság
Kerületi Pártbizottságok közvetlen irányítása alá tartozó pártszervek és szervezetek
Üzemi, Hivatali, Intézményi Alapszervezet
Közbeeső pártszervezetek
Közbeeső Párt-bizottság
Decentralizált alapszervezetek
Alap-szervezet
Alap-szervezet
Végrehajtó Bizottság nélkül működnek

A KIADÁSÉRT FELEL A KOSSUTH KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA
87-1827. SZIKRA LAPNYOMDA BUDAPEST
FELELŐS VEZETŐ CSÖNDES ZOLTÁN VEZÉRIGAZGATÓ
A KÖTETET DR. PUSZTASZERI LÁSZLÓ SZERKESZTETTE
MŰSZAKI VEZETŐ BERECZKI GÁBOR
MŰSZAKI SZERKESZTŐ RÉTI ATTILA
TERJEDELME 6 (A/5) ÍV

10,— Ft